

ĮVYKIAI, PROBLEMAS, NUOMONĖS

LIETUVOS 100-MEČIUI – „LIETUVIŠKAS VAKARAS“ SUVALKUOSE – Petras Maksimavičius	3
VARŠUVOS LIETUVIAI TURI NAUJĄ LLD SKYRIAUS VALDYBĄ! – Tomas Kavaliauskas	5
ARTĖJANČIO JUBILIEJAUS PROGA – LIETUVIŲ DOVANA SEINŲ MIESTUI IR PARAPIJAI – „ Aušros “ inf.	6
KUNIGO DR. ARVYDO PETRO ŽYGO GIMIMO METINIŲ MINĖJIMAS PUNSKĖ – Alicija Krakauskienė	7
KUN. PROF. ARVYDAS PETRAS ŽYGAS APIE MŪSŲ KRAŠTĄ	8
MOTUŠĖLIŲ KVAPAS – Jurgita Stankauskaitė	22

ŠVIETIMAS

PUNSKO MOKYKLOS DIENA – Dalia Makauskienė	12
--	----

KULTŪROS BARUOSE

RASOS, ARBA JONINĖS, PUNSKO KRAŠTE – Aldona Vaicekauskienė 14 „KREGŽDĖ“ ITALIJOS PADANGĖJE – Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė	17
PUNSKO LKN „DZŪKIJOS“ CHORO NUOTYKIS SU GRUZIJA – Božena Bobinienė	18

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

AMŽINYBĖN IŠKELIAVO ALGIRDAS PAKUTKA	23
--	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

„Puniukų“ smuikininkė sąskrydyje (Valdo Žilionio nuotr.)

XXVII klijimo teatrų festivalis (Paulos Rupinskaitės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė – Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2018-07-06.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti
tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.
ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p.
adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti
„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693
70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7–17 val.).
Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw
Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą iš dalies remia
Spausdos, radijo ir televi-
zijos rėmimo fondas.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

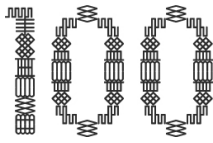
Liepos pradžioje Punske daug žmonių nerasi nei namuose, nei darbe. Ir tai ne naujiena. Ir jie visai neatostogauja kur paplūdimiuose – punskiečiai jau ne pirmą kartą dalyvauja Lietuvoje vykstančioje Dainų ir šokių šventėje. Šiomet ji ypatinga – tai 100-mečio šventė „Vardan tos...“. Smaugu, kad šįkart Lenkijos lietuviams atstovauja ne tik punskiečiai, bet ir Seinų „Lietuvių namų“ šokių kolektyvas „Seina“. Sveikiname seiniškius, kad susibūrė, kad dirbo, kad pasistengė, ir mūsų gretos Dainų ir šokių šventėje gaušėjal!

Apskritai labai džiugu rašyti, kai yra kuo pasigirti, kai augame, kai įvyksta kas nors naujo ar daugiau nei įprasta. O tikrai vyksta – birželio 28 d. Suvalkų kultūros centre įvyko lietuvių šimtmečio koncertas. Susirinko tiek žmonių, kad netilpo salėje. Kas gali būti džiugesnio?.. Gal tai Suvalkų lietuvių renesanso pradžia ir šiame mieste įsikurs lietuvių švietimo ir kultūros centras?

Štai birželio 24 d. Burbiškiuose prie Galadusio ežero įvykusiame tradiciniame ansamblių sąskrydyje dalyvavo trys nauji mūsų krašto kolektyvai: Žagarių ir gretimų kaimų ansamblis „Galadusis“, suvalkiečių nauja vokalinė grupė ir Seinų vyrai. Beje, apie sąskrydį rašysime kitame „Aušros“ numery. Šįkart pritrūko vietos aprašyti visus mūsų krašto kultūrinius įvykius.

Būtinai noriu paraginti visus paskaityti a. a. kun. Arvydo Žygo pasakojimą apie Jo pažintį su Punsko ir Seinų kraštu. Kas bent kartą susitiko su kun. Žygu, tas žino, kad tai buvo reto taurumo ir išminties žmogus. Bent kartą susidūrus su Juo išlieka atminty visam laikui. Beje, Jo santykis su mūsų kraštu unikalus ir tikrai labai dvasiškai sustiprinantis mus, šio nuostabaus kampelio gyventojus. Ačiū kun. Mariui Talučiui už surašytus kun. Arvydo Žygo žodžius.

Atkurtai Lietuvai

Lietuvos 100-mečiui – „Lietuviškas vakaras“ Suvalkuose

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Ar mūsų krašte vėl atgims „lietuviški vakarai“? Sakysite, kad nėra reikalo juos rengti, jeigu jau nusistovėjusi tradicija organizuoti Žolines, Sąskrydį, Klojimo teatrų festivalį, Vėlines, Motinos dienos koncertą... Taip. Tačiau noriu atkreipti dėmesį į pavadinimą, kuris buvo vartojamas XX a. pradžioje ir ypač tarpukariu. Skaitydami tarpukario Lietuvoje leistus laikraščius galime aptikti daug žinučių, tuomet vadintų korespondencijomis, kur buvo pranešama, kad tada ir tada „Vyžainyje, Seinuose, Vaitakiemyje...“ vyko „lietuviškas vakaras“. Tuo metu „lietuviškas vakaras“ reiškė daugiau negu proginį koncertą ar ansamblio pasirodymą. Visų pirma šio krašto korespondentai norėdavo pranešti Didžiajai Lietuvai, kad tose vietovėse dar vyksta lietuviška veikla, lietuviai buriasi, bendrauja, susitinka, svarsto... Toks ir būdavo „lietuviško vakaro“ tikslas. Tose ano meto trumpose žinutėse buvo rašoma, kad, pvz., lietuviškame Bubelių kaime, lietuvių ūkininko kluone, buvo suvaidintas spektaklis. Vėliau Bubelių kaimo dainingos šeimininkės sugiedojo Lietuvos himną ir kelias A. Baranausko giesmes. Susirinkusieji svarstė, kaip atgaivinti lietuviškos mokyklėlės veiklą, o į vakarą atvykęs seiniškis papasakojo, ką matė ir girdėjo viešnagės Vilniuje metu. Pabaigoje vakaro dalyviai pasidalijo atvežtais lietuviškais laikraščiais, o jaunimas, grojant harmonikai, iki paryčių linksminosi. Tokie būdavo trumpa korespondencija, tačiau tuo pačiu labai turininga ir daug ką pasakanti.

Laikai pasikeitė. Tačiau neseniai „Lietuviškas vakaras“ vėl surengtas. Š. m. birželio 28 d. jis įvyko ne ūkininko kluone, bet Suvalkų miesto kultūros rūmuose. Sakoma, kad Suvalkuose pirmas „Lietuviškas vakaras“ surengtas 1907 m. Vėliau būdavo jų ir daugiau rengiama, tačiau šį kartą rengėjų intencija buvo labai svarbi ir iškalbinga. Atkurtos Lietuvos 100-mečio proga suaktyvėjusi jaunoji Suvalkų lietuvių karta nusprendė parodyti, kad šalia Punsko ir Seinų gali atsirasti trečias svarbus lietuviybės sklaidos centras – Suvalkuose.

Lenkijos lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkės Jolantos Malinauskaitės-Vektorienės ir jai talkinančio Arnoldo Vaznelio pastangomis „Lietuviškame vakare“ Suvalkuose įvyko Žemaitės komedijos „Trys mylimos“ (rež. J. Malinauskaitė-Vektorienė) premjera, koncertavo Punsko lietuvių kultūros namų šokių grupė „Vyčiai“ (vad. A. Pečiulienė), Seinų „Lietuvių namų“ kapela „Šalčinis“ (vad. V. Gavutis) bei Suvalkų „Vienybės“ klubo ansamblis „Ančia“ (vad. V. Batvinskas).

Vakaro dalyviai puikiai žinojo, kad nesusirinko pasiklausti muzikos, pasižiūrėti šokėjų gebėjimų ar vaidintojų meistriškumo. Tikslas buvo kitas – parodyti, kad Suvalkuose verta stiprinti lietuvišką veiklą, o Suvalkų valdžiai priminti, kad mieste gyvena lietuviai. Juk Suvalkų miesto plėtros perspektyvos taip pat priklauso nuo gero bendradarbiavimo su Lietuva.

Sakysite, kad šiandienį gyvenimą sąlygoja vien ekonominiai rodikliai.

Suvaidinus „Tris mylimas”

Petro Maksimavičiaus nuotr.

Kitaip sakant, ar Suvalkų miestas remis lietuvišką veiklą, ar nerems, ir taip į Suvalkus važiuos Lietuvos piliečiai ir didins parduotuvių apyvartą. Šiandien taip yra. Rytoj gali būti kitaip. Niekas nežino, kaip gyvensime po kelerių ar keliolikos metų, kokios krizės mūsų laukia ir kas pas ką važinės, ieškodamas ne tik pigesnių, bet ir kokybiškesnių produktų. Tad žiūrint į ilgalaikę perspektyvą reikėtų svarstyti visus galimus variantus ir iš anksto ruoštis. Gal tai ir buvo viena priežasčių, kad jau ne pirmą kartą lietuvių renginį Suvalkuose apsiėmė globoti miesto prezidentas. Daug kartų Suvalkų miesto valdžia deklaravo geranoriškumą ir paramą. Kas prisimenate „Žiburio“ mokyklos Seinuose kūrimą, tai žinote, kad iš to meto Seinų miesto valdžios tokių palankumo gestų nebuvo galima tikėtis.

Pasvarstykime apie tolesnę ateitį. Ar Suvalkuose įsikurs lietuviškas vaikų darželis, kultūros centras, gal lietuviška mokykla? Daug kas priklausys nuo pačių Suvalkuose

gyvenančių lietuvių aktyvumo ir užsispyrimo. Nemažai jau padaryta. Visokeriopą paramą šiai idėjai jau parodė Lietuvos valstybė. Neseniai Suvalkuose lankėsi LR Seimo vicepirmininkas Arvydas Nekrošius. Šis klausimas daug kartų aptartas su įvairiomis Lietuvos ministerijomis. Š. m. birželio 26 d. LR konsulato Seinuose vadovo Vaclavo Stankevičiaus iniciatyva LR

Vyriausybėje surengtas Lenkijos lietuvių bendruomenės atstovų susitikimas su Vyriausybės ir kelių ministerijų aukšto rango pareigūnais. Svarstomi įvairūs paramos variantai. Tikimasi taip pat Lenkijos Vyriausybės paramos šiuo klausimu.

Pasikartosiu. Svarbiausias bus pačių Suvalkuose gyvenančių lietuvių užsispyrimas ir skleidžiama pozityvi energija. Minėtas „Lietuviškas vakaras“ tokią energiją ir paskleidė. Svarbu, kad ji neužgestų. Visus sunkumus galima nugalėti ir žingsnis po žingsnio pasiekti savo tikslą. Tai pavyko padaryti Punske ir Seinuose. Gali pavykti ir Suvalkuose.

Kaip atrodė „Lietuviškas vakaras“ Suvalkuose, sunku aprašyti. Galima buvo pajusti tą atmosferą tik asmeniškai jame dalyvaujant.

Vien tai, kad žiūrovai artistams plojo stovėdami, rodo pagarbą, jų talento ir įdėto darbo įvertinimą. Po koncerto daugelis dalyvių pabrėžė, kad Suvalkuose gimsta nauja lietuviškų kultūrinių renginių tradicija, kurios esame pasiilgę. Jautėsi paprastas lietuviškas nuoširdumas. Taip ir buvo. Rūbai skolinti, salė išnuomota, dekoracijos paprastos, bet pritraukiančios akį... ir tiesioginis artistų

Renginio žiūrovai

Petro Maksimavičiaus nuotr.

bendravimas su publika, o publikos su artistais.

„Lietuviškas vakaras“ Suvalkuose dar kartą parodė, kad lietuviai šiame mieste sudaro žymią gyventojų dalį, todėl vakaro dalyviai vieningai pritarė, jog būtina stiprinti lietuvišką kultūrinę, švietėjišką veiklą Suvalkuose bei sudaryti jai tinkamas sąlygas. Tai pabrėžė ir LR konsulato Seinuose vadovas Vaclavas Stankevičius, sakydamas, kad tiek konsulato, tiek visų lietuvių organizacijų bendras strateginis tikslas – Suvalkuose įkurti lietuvių kultūros ir švietimo centrą.

Renginio dalyvius pasveikinti atėjo aukščiausios Suvalkų valdžios atstovai: prezidentas Česlavas Renkevičius (Czesław Renkiewicz) bei Miesto tarybos pirmininkas Zdzislavas Pšelomic (Zdzisław Przełomic). Taip pat dalyvavo Seinų apskrities

viršininkas Piotras Alško (Piotr Alszko), Punsko valsčiaus viršaitis Vytautas Liškauskas, Suvalkų kultūros centro direktorė Alicija Andrulevič (Alicja Andrulicz). Miesto šeiminkai pažadėjo 2019 m. Suvalkų centre skirti patalpas lietuvių kultūros ir švietimo centrui bei padėti jį įkurti.

„Lietuviško vakaro“ pabaigoje renginio organizatorius ir dalyvius sveikindamas LR konsulato Seinuose vadovas Vaclavas Stankevičius priminė, apie ką XIX a. pabaigoje Vincas Kudirka kalbėjo savo eilėraštyje „Gražu, gražiau ir gražiausia“. Lietuvos konsulato Seinuose sveikinimus, kuriuos ir noriu pacituoti, perskaitė Jolanta Bagdonavičienė:

„[...] **Gražu**, kad praėjus šimtmečiams Suvalkuose vis dar skamba lietuvių kalba.

Gražiau, kad Jus suvienijo bendras tikslas – 2018 metais, minint Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo šimtmetį, kurti lietuvių kultūros ir švietimo centrą Suvalkuose.

Gražiausia, kad lietuviška mintis ir kalba dėl Jūsų savanoriškų darbų, kaip 1888 m. prisakė Vincas Kudirka, plačia vaga sugrįžta į Suvalkus.

Kaip prieš šimtą metų drąsių, kilnių idėjų vedama lietuvių tauta padėjo Nepriklausomos Valstybės pamatus, taip šiandien Jūs, tos pačios idėjos vedami, žadinkite lietuvišką dvasią Suvalkuose. Tebūnie „Lietuviškas vakaras“ Suvalkuose naujo, stipraus lietuvių kultūros ir švietimo centro veiklos pradžia bei Seinų–Punsko–Suvalkų trikampio tvirtėjimo simbolis.“

Apie tolesnius žingsnius kuriant Suvalkuose lietuvių kultūros ir švietimo centrą rašysime kitose „Aušrose“.

Varšuvos lietuviai turi naują LLD skyriaus valdybą!

TOMAS KAVALIAUSKAS

Šių metų birželio 26 d. Lietuvos Respublikos ambasadoje Lenkijoje vyko Lenkijos lietuvių draugijos Varšuvos skyriaus „Lituanika“ susirinkimas. Jame dalyvavo Varšuvoje gyvenantys lietuviai, kuriems draugijos skyriaus ateitis yra svarbi. Susirinkimas buvo reikšmingas, nes miesto valdžia pareikalavo naujos valdybos pristatymo, o mes jau gerokai vėlavome ir vos išvengėme didelės piniginės baudos.

Susirinkime plačiai kalbėjome apie naujas galimas veiklos kryptis, pasikeitė nuomonėmis. Priėjome prie bendrų išvadų, kad norėtume išsaugoti ilgametes tradicijas puoselėjančių skyrių, palaikyti Varšuvos lietuvių

bendruomenę, kurios nariai buvo Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, Vincas Kudirka, Vytautas Kairiūkštis ir daug kitų visiems žinomų ir pasaulinį pripažinimą turinčių lietuvių.

Skyriaus valdybos pirmininku išrinkome Joną Jankauską, o jo pavaduotoju – Tomą Sendą. Abu kilę iš Punsko krašto, abu Varšuvos universiteto absolventai (Jonas – baltistikos, Tomas – taikomosios lingvistikos), nevengiantys visuomeninės veiklos. Kiti valdybos nariai – tai Varšuvoje gimęs Vytautas Turek ir Suvalkuose gimęs Tomas Kavaliauskas.

Varšuvoje gyvenančius lietuvius norėtume burti į organizuojamus kultūrinius ir visuomeninius

renginius, kartu puoselėti lietuvių tradicijas ir propaguoti Lietuvos gerą vardą. Šių metų valdybos didžiausias iššūkis būtų rasti naujas patalpas. Dabar Varšuvoje gyvenantys mūsų tautiečiai naudojami Lietuvos ambasados geranoriškumu, už ką yra be galo dėkingi, tačiau „savas kampas“ suteiktų didesnių galimybių.

Naujai išrinkta valdyba taip pat įsipareigojo suaktyvinti paskyrą „Facebooke“ (Varšuvos lietuvių draugija), kur bus galima rasti aktualią informaciją apie renginius ir susitikimus, į kuriuos kviečiame kiekvieną esamą ar būsimą varšuvietį. Raginame aktyviai sekti šios paskyros įrašus ir lankyti susitikimus.

Artėjančio jubiliejaus proga – lietuvių dovana Seinų miestui ir parapijai

„AUŠROS“ INF.

Š. m. rugsėjo 1–2 d. Seinuose planuojamos Seinų vyskupijos įkūrimo 200 metų jubiliejaus iškilmės. Vyks mokslinė konferencija, skirta Seinų vyskupijos ir kunigų seminarijos istorijai aptarti, koncertuos ansambliai iš Lietuvos. Prie Seinų vyskupų rūmų ketinama atidengti lietuvių poeto ir Seinų vyskupo atminimo ženklą. Tai Anykščių savivaldybės dovana Seinams. Tikimasi, kad iškilmėse dalyvaus Lenkijos ir Lietuvos bažnyčios hierarchai, mokslininkai, vietos valdžios atstovai, Seinų dekanato tikintieji.

Seinų lietuviai jau š. m. birželio 16–17 d. pradėjo ruošti šioms iškilmėms. Nuspręsta atnaujinti šalia

Petro Maksimavičiaus nuotr.

Iš Petro Maksimavičiaus albumo

Seinų bazilikos stovinės Šv. Agotos koplyčios fasadą ir aplinką. Atsižvelgdami į architektūrinio projekto reikalavimus atitinkamomis spalvomis nudažė 1789 m. pastatytos koplyčios sienas ir langus bei 1904 m. įrengtą geležinę tvorą, užglaistė sienų įtrūkimus. Visi darbai, kuriems

vadovavo statybų meistras Valdas Karaneckas, atlikti visuomeniškai. Statybinių medžiagų parūpino LR konsulatas Seinuose.

Seinų parapijos įkūrimo 200 metų jubiliejus – tai gera proga prisiminti šio krašto praeitį. XIX–XX a. sandūroje Seinų krašte vykęs lietuvių tautinis atgimimas glaudžiai susijęs su Seinų vyskupija ir Seinų kunigų seminarijos veikla. Todėl Šv. Agotos koplyčios tvarkymo iniciatoriai ir dalyviai vieningai pabrėžė, kad ši akcija skirta ne tik sutvarkyti aplinką, bet taip pat parodyti, jog lietuviai jaučiasi pilnaverčiais Seinų gyventojais ir rūpinasi bendros istorijos ir kultūros paveldo išsaugojimu.

Kunigo dr. Arvydo Petro Žygo gimimo metinių minėjimas Punske

ALICIJA KRAKAUSKIENĖ

Tą dieną, kai mirtis pasibels į tavo duris, ką tu pasiūlysi jai?

Aš pastatysiu juodajai viešniai sklidiną savo gyvenimo taurę – neleisiu išeiti tuščiomis. Visų mano rudens dienų ir vasaros naktų vynuogyno derlių, visus gyvenimo pelnus ir uždarbius padėsiu aš jai savo gyvenimo gale, kada mirtis pasibels į mano duris...

Indų rašytojas Rabindranatas Tagorė

Kunigas Arvydas Petras Žygas savo žemiškoje kelionėje pripildė ne vieną gyvenimo taurę. Jis buvo be galo mylintis Lietuvą bei Dievą, gyvo būdo, gabus mokslams, atidavęs save kitiems, nuoširdus ir uolus Viešpaties tarnas. Nepaisydamas įgytų mokslo laipsnių ir titulų, jis laikė save paprastu žmogumi.

Arvydas Petras Žygas gimė 1958 m.

birželio 6 d. Čikagoje (jo tėvai emigravo į Jungtines Amerikos Valstijas Antrojo pasaulinio karo pabaigoje, bėgdami nuo puolančios sovietinės kariuomenės). Todėl kaip tik š. m. birželio 6 d. po šv. Mišių Punske parapijos svetainėje vyko atminimo ir bendrystės vakaras, skirtas Punske ir Seinų

Kalba kun. M. Talutis

Alicijos Krakauskienės nuotr.

Minėjimo dalyviai

Alicijos Krakauskienės nuotr.

krašto bičiuliui kunigui dr. Arvydui Žygui. Sukako jo gimimo 60-osios metinės. Vakarą metu kun. Marius Talutis, pasitelkdamas skaidrių pateiktą bei videofilmą, priminė A. Žygo biografiją, jo šiltus pasisakymus apie Punske–Seinų–Suvalkų kraštą. Susirinkusieji dalijosi savo prisiminimais apie mūsų krašte daug kartų besilankiusį bičiulį a. a. kun. Arvydą Žygą, kuriam, kaip ir daugeliui užsienyje gyvenusių lietuvių, nebuvo laisvai leidžiama sovietmečiu nuvykti į Lietuvą.

Verta priminti kilnaus kunigo turtingą biografiją. Arvydas Petras Žygas 1976–1980 m. studijavo baltų kultūrą Čikagos lietuvių pedagogikos institute ir gavo dėstymo sertifikatą Čikagos valstijos universitete. 1980–1988 m. dėstė lietuvių etnografiją ir folklorą tame pačiame Lietuvių pedagogikos institute. 1976–1982 m.

drauge su prof. Marija Gimbutiene lankydavosi Punsko–Seinų–Suvalkų krašte ir užrašinėjo liaudies dainas, fotografavo senąsias mūsų krašto dainininkes. 1981 m. Čikagos Ilinojaus universitete įgijo antropologijos ir chemijos mokslų bakalauro laipsnį, o 1983 m. biochemijos magistro laipsnį su medicininės antropologijos specializacija. 1988 m. Čikagos Ilinojaus universitete įgijo filosofijos daktaro laipsnį. 1989–1993 m. dėstė antropologiją ir biochemiją Kauno ir Vilniaus universitetuose, 1990 m. gavo asocijuoto antropologijos profesoriaus vardą. A. P. Žygas, atkūręs Ateitininkų federaciją, 1989–1995 m. jai vadovavo (buvo Federacijos pirmininkas). 1993–1994 m. studijavo jėzuitų formacijos centre Genujoje (Italija). 1995 m. pradėjo studijuoti teologiją Čikagos Lojolos universitete. 1996–1999 m. taip pat studijavo ir Meriveilo instituto Teologijos fakultete Birmingeme (Didžioji Britanija). Baigė teologijos magistro studijas (magistro laipsnį įgijo Vytauto Didžiojo universitete). 2000 m. birželio 29 d. priėmė kunigo šventimus ir buvo paskirtas Kauno arkikatedros bazilikos vikaru. 1996–2006 m. VDU ėjo antropologijos asocijuoto profesoriaus, o 2000–2006 m. pastoracinės teologijos asocijuoto profesoriaus pareigas, skaitė paskaitas. 2000–2006 m. taip pat ėjo Kauno medicinos universiteto kapeliono pareigas ir buvo vizituojantis antropologijos profesorius tame pačiame universitete. Redagavo žurnalą „Ateitis“. Aktyviai dalyvaudavo Pasaulio lietuvių kongresuose. 2006 m. išleistas į teologijos daktaro studijas JAV. 2006–2007 m. dirbo vikaru Čikagos Švč. M. Marijos Gimimo parapijoje, ypatingą dėmesį skirdamas lietuviams emigrantams. Paskutinius gyvenimo mėnesius, jau sunkiai sirgdamas, praleido Saint Louis (JAV) klinikoje. Mirė 2011 m. gegužės 7 d. Jo urna su pelenais palaidota Kauno Prisikėlimo bažnyčios kolumbariume.

Kun. prof. Arvydas Petras Žygas apie mūsų kraštą

Turbūt nuo pirmų apsilankymo dienų visuomet jutau, kad Punkskas buvo mano pirmoji Lietuva. Galima įvairiai sakyti. Mums, išsvijojusiems vaikams, kurie užaugome svetimose žemėse kaip mūsų tėvų karta, pokario metų jaunimas, kurie per karo audras prarado savo tėvynę, iš tikrųjų pirmoji Lietuva buvo ten: Čikaga, Niujorkas, Los Andželas, Monrealis, Torontas. Ten, kur užaugome. Bet buvo vis tiek jaučiama, kad gyvename svetimoje žemėje, ir vėliau labai tai pajutome, kai pradėjom lankyti mokyklą, kai visa kultūra buvo amerikietiška arba kanadietiška. Kas tai bebūtų... Brazilijoje – braziliška.

Daug daug girdėjome apie Lietuvos grožį, apie tą visą Lietuvos idiliją, ir didelė dalis tos idilijos buvo Lietuvos kaimas. Matėme nuotraukose žemdirbių gyvenimo grožį. Tai buvo gal, sakyčiau, panašu į visą transcendentalistinį judėjimą, kai Henry David Thoreau ir kiti kvietė sugrįžti atgal į gamtą XVIII a. pabaigoje–XIX a. viduryje, kai buvo sakoma, kad žmogus yra laimingiausias, kai jis arčiausiai gamtos. Buvo tas judėjimas ir literatūroje, ir mene, ir poezijoje. Mums buvo pateikiama šitokia Lietuvos idilija. Žinoma, Nepriklausomos Lietuvos valstybės didybė, kilnumas, Vytauto Didžiojo universitetas, Šalkauskis, Maceina, Dovydaitis. Visi tie dalykai irgi buvo

labai svarbi dalis to įvaizdžio, kas buvo Nepriklausoma Lietuva. Bet vis dėlto visi prisiminė kaimo idiliją, kaimo grožį, kaimo žmonių darbštumą, kaimo žmonių gerumą. Ir mūsų vadovėliuose lituanistinėse mokyklose visur buvo sodybos su gandrais, su rugių laukais auksiniais, su žydinčiom pievom, su šimtametėm senutėm, kurios dainavo lietuvių liaudies dainas, kurios audė drobėles. Atrodė, kad tokia bus Lietuva, kai jinai kada nors bus nepriklausoma. Gal galėčiau palyginti su tuo, kaip mes įsivaizdavome Olandiją. Įsivaizdavome: apsilankysime Olandijoje, tai visur bus tie senoviški malūnai, visur žydės

*Ką reiškia Punsko–Seinų kraštas?
Man atrodo, kad tai yra galimybė
pasižiūrėti į Lietuvą tokią, kokią mes
jį idealiai mylime, gerbiame, kaip ją
įsivaizduojame.*

tulpės, visur vaikščios žmonės su medinėmis klumpėmis ir mergaitės su tom gražiom baltom kepuraitėm. Įsivaizdavome, kad tokia galėtų būti Lietuva, jeigu jinai atgautų laisvę ir nepriklausomybę.

Ir dabar, būdamas 18 metų, nuvykstu į Punsko–Seinų kraštą, antropologijos pirmo kurso studentas. Važiuoju į nežinomą žemę, per Varšuvą traukiniu keliauju 12 valandų iki pat Trakiškių, išlipu. Iki Suvalkų ir nuo Suvalkų iki pat Trakiškių. Išlipu, iš Trakiškių stoties einu su kuprine

Iš Nastutės Svidersienės albumo

Kun. Arvydo Žygo primicijos Punske per Žolines

per laukus ir žiūriu, kad važiuoja vežimas – senelis ir senelė. Paklausiu lietuviškai: „Ar čia lietuvių žemė?“ Sako: „Mes čia visi lietuviai, čia lietuvių žemė. O iš kur ponas būsite?“ Sakau: „Iš Amerikos.“ Sako: „Vajei, ponas iš Amerikos atvyko...“ Sakau: „Ar čia lietuviai gyvena?“ „Čia visos lietuvių žemės, čia mes visi, čia lietuviški kaimai.“ Tiesiog būtų tai galima pavadinti kažkokiu ypatingu religiniu išgyvenimu, kad mano kojos stovi Lietuvos žemėje. Ne Marquett Parke, ne Čikagos priemiesty, ne Šv. Antano lietuvių parapijoj, ten, kur užaugau, bet toje žemėje, kur buvo kovojama tiek amžių už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, čia, kur tikrai tikrai etnografinė Lietuva ir net iš šulinių lietuviškas vanduo, ir lietuviški laukai, ir lietuviški debesys, ir dangaus mėlynė. Visa tai, kas apdainuota Brazdžionio poezijoje arba Vytės Nemunėlio dainose, ar vaikų pasakose. Patyriau, kad tai tikrai buvo tokia Lietuva.

Pirmą savaitę ką padariau, tai parašiau savo tėvams laišką, dėkodamas jiems už lietuviškos dovaną, už lietuvių kalbą, už lietuvišką tautinę

savimonę (tada mes vadinome tai lietuvišku identitetu). Su ašaromis dėkojau tėvams už tai, kad neleido svetimos žemės prarasti lietuviškos tapatybės. Punsko kraštas buvo ta Lietuvos idilija, apie kurią mums pasakojo tėvai ir seneliai su tokia nostalgija. Ir aš šiandieną, po 26 metų (tiek metų yra praėję nuo tų pirmų dienų, kai buvau 18 metų studentas ir įžengiau į Punkską su savo kuprine), tikrai juntū, kad tai nebuvo kažkokio vaiko arba jaunuolio svajonės, kažkoks nerealus idealizmas arba matymas gyvenimo per rožinius stiklus.

Punsko–Seinų krašto Lietuva kadaise vadinos Suvalkų trikampis, nes ir Suvalkai, ir Seinai, ir Punkskas sudarė geografinį trikampį. Vis dėlto Suvalkų miestas yra šiek tiek nutautėjęs, tikslingesnis pavadinimas gal yra Punsko–Seinų krašto Lietuva. Ta Lietuva, ta mažoji Lietuva, kuri yra kaip platoniskas idealas. Ko visi troškome, kai Lietuva tapo nepriklausoma? Kad būtų tėvynės meilė, krikščioniškoji pasaulėžiūra, šeimos gyvenimo sakralumas. Prisiminkime, kad socialistinėje Lenkijos Respublikoje, skirtingai negu Sovietų

Sąjungoje ir Tarybų Lietuvoje, nebuvo sunaikinti patys svarbiausi mūsų tautos per šimtą metų kultūriniai pagrindai, kurie turėjo savo šaknis kaimo Lietuvoje. Mes esame iki XX a. pradžios, šimtmečius žemdirbių tauta. Mūsų visa kultūra, mūsų visa pasaulėžiūra buvo žemdirbių pasaulėžiūra, mes buvome, angliškai sakant, *Peasant Lithuania* – kaimo kultūra. Tikrai XX a. pradžioje, kada prasidėjo urbanistinė Lietuva, ypač Kaunas kada pasidarė kaip mažasis Paryžius, pirmą kartą lietuvių kultūra įžengė į miesto gyvenimą. Ne

tiktai karališkoji šeima arba tiktai didikų šeimos gyveno miesto gyvenimą, bet jau galėjo būti ir valstiečių, kurie gyveno miesto gyvenimą. Tačiau tai labai naujas reiškinys mūsų kultūros istorijos raidoje.

Ką reiškia Punsko–Seinų kraštas? Man atrodo, kad tai yra galimybė pasižiūrėti į Lietuvą tokią, kokią mes ją idealiai mylime, gerbiame, kaip ją įsivaizduojame. Pagal antropologijos kanonus arba dėsnius, yra visuomet idealioji kultūra ir tikroji kultūra. Kai aš studentams dėstydamas antropologiją sakau: „Įsivaizduok, kad aš esu olandas ar vokietis, ar brazilas ir tavęs klausiu, kas yra lietuvis ir kas yra lietuviškoji kultūra?“ ir prašau, kad man parašytų keletą puslapių apie Lietuvos kultūrą, jie visuomet rašo apie šitokią idealizuotą Lietuvos kultūrą. Kad Lietuvos tautinis charakteris yra žmogus, kuris labai darbštus, sąžiningas, nuoširdus, dvasingas, krikščioniškoji, tautinė savimonė ir t. t. Ir žiūriu, ir pagalvoju, kad šiandieną jau toks apibūdinimas nebetinka visai Lietuvos kultūrai, nes Lietuvos kultūra yra labai kompleksinė, ji paveikta globalizacijos procesų, ji paveikta

ir sovietmečio laikotarpio, ką vadiname posovietine Lietuva, bet taip pat postmodernistinė Lietuva. Visas postmodernizmas atkeliavęs iš Vakarų pasaulio, ypač iš Europos, yra paveikęs mūsų kultūrą taip, kad jiniai šiandieną yra nevienalytė, jiniai yra labai labai skirtingų socialinių grupių, labai skirtingų pasaulėžiūrų. Bet iki XIX a. pabaigos, galėtume sakyti, kažkur 90 procentų visos Lietuvos buvo kaimo Lietuva, ir jiniai buvo labai vienalytė, labai vieninga pasaulėžiūra. Buvo etnografiniai regionai ir skirtumai suvalkiečių, dzūkų, aukštaičių ir žemaičių, gal dar ir kiti padalinimai – zanavykų arba kapsų, kas tai bebūtų, bet apskritai buvo ta pati, tokia kaimo tautinė, krikščioniškoji pasaulėžiūra, papročiai, pagarba žemei.

Krikščionybės labai labai labai gražus apsirengimas lietuvišku tautiniu drabužiu. Šiandien tikrai kartais labai skaudina širdį, kai tie, kurie myli Lietuvą ir tautinę, etninę kultūrą, supriešina krikščionybę su etnine kultūra, nes iš tikrųjų mes siekiame tų pačių dalykų, kad būtų išsaugota tautiškoji Lietuva gerąja prasme. Etniškumas, ne etnocentrizmas, bet etniškumas, ir Punsko–Seinų krašto žmonės mums turi daug ko pasakyti, galėtų būti mums kaip etninės savivarbos mokykla, nes jie patyrę tą visą procesą, kai buvo persekiojami dėl savo tautiško dvasios. Buvo tokie laikai, nieko negalima kaltinti, buvo tokia istorija. Bet jie vis dėlto išlaikė tautinę savimonę tuo pačiu išlaikydami pagarbą ir kitom tautom, ir net tautinėm kultūrom, kurios kartais buvo priešiškos lietuvių. Aš didžiuojuosi savo tauta dėl viso to, ką išmokau Punsko–Seinų krašte. Aš mačiau, kaip žmonės mylėjo Lietuvą iš tolo ir gyveno mažoje Lietuvoje, kaimo Lietuvoje, ir brangino visa tai, kas yra lietuviška, nors patyrę gal ir persekiojimą dėl savo lietuviškumo, vis dėlto išlaikė krikščionybės dvasią,

kad neturėjo tokios neapykantos savo priešininkams. Kaimynai (dar vienas antropologijos dėsnis) visuomet skriaudžia savo kaimynus dėl to, kad žmogaus tendencija yra skirstytis į mes ir ne mes. Mes baltai, kurie skiriamės nuo jūsų, kurie esate slavai. Mes slavai, kurie skiriamės nuo jūsų, kurie esate germanai. Mes germanai, kurie skiriamės nuo jūsų, kurie nesate germanai, ir taip toliau. Iš tikrųjų būtų galima tiek daug pasakyti, ko išmokau būdamas Punsko–Seinų krašto Lietuvoje. Būdamas jaunas, 18 metų studentas, gyvendamas Amerikoje, pajutau tada tą vidinį balsą, kad

Didžiausia malonė buvo, kad būdamas 18 metų, vaikščiodamas per Punsko–Seinų krašto pievas, per laukus, kalbėdamasis su gandrais ir džiaugdamsis, kad esu lietuvių tautos sūnus, kad čia visa tai, kas buvo brazdžioniškoje pasaulėžiūroje mums pateikiama, svajojau – kaip gera būtų, koks sapnas išsipildytų, jeigu kada nors būčiau kunigas.

aš gyveniu Lietuvoje, nors buvau labai laimingas ir Čikagos lietuvių bendruomenėje, ir toje Lietuvoje, kurioje mes užaugome savo parapijose. Primenu, kad tada, kai aš buvau vaikas ir studentas ir kai mus mokė seselės kazimierietės Čikagoje, tai vien Čikagoje buvo 15 lietuviškų parapijų. Mūsų visas gyvenimas buvo lietuviškas. Ir tautiniai šokiai, tautinių šokių ansambliai, lietuviški chorai ir tautinės lituanistinės mokyklos, ir organizacijos, ir skautai, ir ateitininkai. Visa tai buvo Nepriklausomos Lietuvos tęstinumas, kuris mus nuolatos vedė į amžinąją Lietuvą. O Punsko–Seinų krašte pamačiau visa tai, ko mus mokė tėvai ir seneliai perteikę su tokia meile – pamačiau tikrovėje.

Brangus kraštas! Kraštas, kuris yra daug kentėjęs. Kraštas, kuris atskirtas nuo Lietuvos 1919 m., visuomet

ilgėjosi būti neužmirštas, būti dalis Lietuvos, ir kraštas, kuriame buvo išsaugotos brangiausios mūsų tautinės, krikščioniškos vertybės. Ir vėl pabrėžiu – ta gerąja prasme, dėl to, kad milžiniškai skiriasi nuo etnocentrizmo, kai mes taip didžiuojamės savo tautišku, kad jau su tokia pašaipa arba su tokiu gal požiūriu iš aukšto žiūrime į kitas kultūras. To nebuvo. Buvo etniškumas sveikąja žodžio prasme: gerbiame savo tautinę kultūrą ir tapatybę, bet taip pat matome labai daug grožio ir gėrio kituose. Yra krikščioniškosios antropologijos pasaulėžiūra, kurią patyriau tame krašte. Didžiausia malonė buvo, kad būdamas 18 metų, vaikščiodamas per Punsko–Seinų krašto pievas, per laukus, kalbėdamasis su gandrais ir džiaugdamsis, kad esu lietuvių tautos sūnus, kad čia visa tai, kas buvo brazdžioniškoje pasaulėžiūroje mums pateikiama, svajojau – kaip gera būtų, koks sapnas išsipildytų, jeigu kada nors būčiau kunigas. Štai lietuviškame miestely, bažnytkaimy, kaime. Po 25 metų įvyko primicijos Punske per Žolines.

Kai grįžau 18-os metų į Čikagą, turėjau labai daug skaidrių (tada dar nebuvo videoaparatai) ir daug paskaitų skaičiau apie Punsko–Seinų kraštą su skaidrėmis, su įrašais, lietuvių liaudies dainomis. Aš tada sakiau, kad Žolinės Punske yra artimiausias dalykas, ką mes galime patirti, tai, kas bus mūsų džiaugsmas amžinybėje, kai giedos angelų chorai. Ir turėčiau pasakyti, kad mano nuomonė nepasikeitė. Tos Žolinės, kokios jos buvo čia ir kunigo Dzermeikos dėka, su tais rugių vainikais, su Dievo Motinos garbei altorėliais. Turime labai gražių Žolinių atlaidų Lietuvoje, tarp jų ir galop patys garsiausi Pivašiūnų atlaidai, visose Lietuvos šventovėse, kur garbinama Dievo Motina. Bet Punsko–Seinų krašte, kur, tarp kitko, parapijos bažnyčia yra pavadinta

Dievo Motinos Dangun Ėmimo vardu, tie Žolinių atlydai, tie vaičiukai su gėlytėmis, tos mergytės su baltom suknytėm ir rūtų vainikėliais, tie visi kaimo žmonės su altorėliais ir rugių vainikais, ir lauko gėlėmis... Po šventųjų Mišių, kai žmonės neša naujagimius vaikus tam, kad jie būtų palaiminti kaip brangiausias derlius šalia žemės derliaus, šalia vaistažolių, šalia gėlynų... Brangiausias derlius – tai, ką Dievas dovanuoja šeimos meilėje. Ar kas gali būti arčiau dangaus? Ir ar galima suabejoti Dievo meile, suabejoti tikėjimu, ar galime suabejoti Dievo Motinos meile mums ir tuo įvaizdžiu, kad Lietuva yra Marijos žemė? Kai visa tai yra taip tikra, taip artima žmogaus širdžiai, neįtektų žodžių išsakyti, koks esu dėkingas gerajam Dievui už tai, kad Jis mums dovanuoja Punsko–Seinų kraštą.

Sovietmety buvo naikinama Lietuva, buvo naikinami vienkiamiai, buvo sunaikintas pats kultūros pagrindas – kaimo Lietuva ir visa tai, kas siejama su kaimo Lietuva – šeimos gyvenimas, tėvynės meilė. Atsiminkime, kad iš kaimo Lietuvos atėjo ir partizaninė rezistencija, iš kaimo Lietuvos atėjo ir visa tai, kas buvo tautinis atgimimas: ir Daukantas, ir „Aušros“ laikotarpis, ir visa tai, kas leido mums vėl tikėti po 120 metų carinės rusų okupacijos, kad Lietuva yra brangiausia Dievo dovana ir vertybės savyje. Tie dalykai sovietmetyje buvo sunaikinti per kolektyvizaciją, per kolūkius, per religijos, tikėjimo naikinimą. Punsko–Seinų kraštas buvo tikrai 10 procentų kolektyvizuotas ir iš viso nepatyrė kolūkių. Pasiliko vienkiamiai ir dėl to pasiliko šeimos struktūra, kur daug vaikų, kurie nors ir išvažiavo studijuoti į Varšuvą, Poznanę, Krokuvą, baigę mokslus kaip gydytojai, mokslininkai, pedagogai, istorikai nepasiliko Lenkijos gilumoje, bet sugrįžo į Punsko–Seinų kraštą, nes jautė savo

šaknis savoje žemėje. Sugrįžo tęsti savo šeimų tradicijas, šimtamečių šeimų tradicijas. Ir nebuvo sunaikintas tikėjimas, komunistinėje Lenkijoje buvo leidžiama išpažinti katalikų tikėjimą. Žinoma, jis buvo suvaržytas, negalima paneigti, kad buvo persekiojamas ir kad buvo kankinių, bet vis dėlto ir partiniai žmonės krikščionijai savo vaikus ir lankėsi bažnyčioje. Kažkaip buvo suprantama, kad

Punsko–Seinų krašto Lietuva yra ta idilija, į kurią šiandien pasižiūrime ne kaip į muziejų, ne kaip į muziejinį eksponatą, bet kaip į idealą, kuris mus nuolatos kviečia neatsiprašyti už tai, kad mylime Lietuvą, neatsiprašyti už tai, kad jaučiame didelį dėkingumą gerajam Dievui ar gyvenimui, už tai, kad gimėme lietuviais, kad lietuviais esame mes gimę, lietuviais norime ir būt.

lenkiškas komunizmas galėjo būti, galėjo gyventi šalia Katalikų Bažnyčios ir dovanuoti mums šį Šventąjį Tėvą – Joną Paulių Didįjį.

Punsko–Seinų krašto Lietuva yra ta idilija, į kurią šiandien pasižiūrime ne kaip į muziejų, ne kaip į muziejinį eksponatą, bet kaip į idealą, kuris mus nuolatos kviečia neatsiprašyti už tai, kad mylime Lietuvą, neatsiprašyti už tai, kad jaučiame didelį dėkingumą gerajam Dievui ar gyvenimui, už tai, kad gimėme lietuviais, kad lietuviais esame mes gimę, lietuviais norime ir būt. Kad mūsų patriotizmas yra labai sveikas, yra etninė savimonė, savigarbą, kuri leidžia matant savo tautos papročių ir istorijos grožį, matyti visų kitų kultūrų grožį. Per tai turime tą krikščioniškosios antropologijos pasaulėžiūrą.

Punsko–Seinų krašto mokykla... Punsko–Seinų kraštas galėtų būti labai didelė tautinė mokykla mūsų jaunuomenei. Reiškiu tikrai didžiausią pagarbą visiems žmonėms,

kuriuos sutikau. Tada buvome visi jauni studentai, šiandien visi mano draugai jau yra Punsko mokyklų ar gimnazijos direktoriai arba valsčiaus viršaičiai, ar diplomatai kažkur. Išliko ta labai labai brangi draugystė. Ir didysis džiaugsmas yra, kai galime nuvažiuoti į Punską su jaunimu, su ateitininkais, su klierikais, su parapijos jaunimu, pabuvoti Punsko–Seinų krašte. Jaunimas sako tą patį. Čia pabuvę atlikome tautines rekolekcijas. Bet visuomet pabrėžiu tai – tautines rekolekcijas krikščioniškoje dvasioje.

Kai rašau savo dienyne padėkos žodžius gerajam Dievui už visas nesuskaičiuojamas Jo malonės dovanas, nežinau, kiek kartų esu padėkojęs gerajam Dievui už Punsko–Seinų krašto dovaną, už Punsko–Seinų krašto žmones, už draugus, už mūsų tėvus, mokytojus, auklėtojus toje tolimoje Lietuvoje, Čikagos, Niujorko, Los Andželo Lietuvoje, kurie padovanojo mums šitą lietuvių kultūros idiliją, kurią suradau Punsko–Seinų krašte.

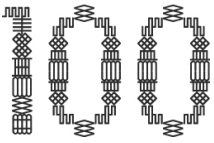
Dieve, laimink Lietuvą ir Lietuvos atgimimą, mūsų tautiniame atgimime šiandieninėje Lietuvoje, kad neištirtume beveidžiame Europos tautų katile, kaip kadaise neištirpome beveidžiame amerikietišrame lydimos katile. Tikiu, kad šiandieną galime ir turime tą pareigą jausti – padėti jaunimui suprasti, kokia brangi Dievo dovana yra pirmiausiai tikėjimas, krikščioniškoji moralė, vertybės ir visa tai, kas įeina į tą žodį: ar šeimos gyvenimas, ar artimo meilė, ar pasiaukojimas, ar evangeliniai visi pagrindai. Taip pat mūsų kultūra, mūsų tautinė tapatybė, mūsų etniškumas.

Filmuota 2004 m. rugsėjo 14 d. Kauno kunigų seminarijoje. Filmavo Dalius Ramanauskas.

Surasė kun. Marius Talutis.

Atkurtai
Lietuvai

Punsko mokyklos diena

DALIA MAKUSKIENĖ

*Žaliaskariais beržais iškaišyta,
Nemunėliais srauniais išvingiuota,
Palaidom gelsvo lino kasytėm,
Ramunėlėm baltom vainikuota, –
Tu brangi ir be galo sava!
Lietuva!.. Lietuva!..*

J. Jakštas

Švęsti Lietuvos gimtadienį – tai tuo pačiu švęsti ir savo gimtadienį. Nes jį minėti ir būti kartu – ne prievolė ir net ne pareiga. Tai – garbė ir pasididžiavimas. Lietuvos gimtadienį šventėme ne tik vasario 16-ąją – šventėme ir birželio 15-ąją. Juk 2018-ieji tai Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio metai. To negalime pamiršti.

Prisimindami, kad esam laisva, garbinga ir vieninga tauta, mes, Punsco mokyklos mokiniai ir mokytojai, su didžia pagarba Mokyklos dieną skyrėme būtent Lietuvai.

Nuaidėjo žodžiai, kurie priminė, kad Lietuva – visai šalia, ji mūsų tėvynė. Šioje žemėje mes gimėme ir užaugome. Lietuva – tai ne tik

Tomo Bernecko nuotr.

skambus žodis, kuris lydi mus nuo gimimo iki mirties. Tai žodis, kuris skleidžia meilę, šilumą. Todėl Lietuvą pasveikinome savo darbais!

12 val. visa mokyklos bendruomenė skubėjo į Punsco lietuvių kultūros namus, kad kartu švęstų šią nuostabią tradicinę šventę.

Pradžioje iškilmingai įnešta mokyklos vėliava. Sveikinimo žodį tarė direktorius Jonas Vydra. Jis pasveikino mokytojus,

mokyklos darbuotojus bei mokinius, mūsų krašto mokyklų, įstaigų ir organizacijų vadovus, atvykusius svečius: LLB valdybos pirmininkę Jolantą Malinauskaitę-Vektorienę, LLD pirmininką, Seinų „Žiburio“ mokyklos direktorių Algirdą Vaitcekauską, Punsco valsčiaus viršaitį Vytautą Liškauską, Punsco valsčiaus tarybos pirmininkę Eleną Vailionienę, Punsco valsčiaus viršaičio pavaduotoją Joną Vaičiulį, Tėvų tarybos pirmininkę Aliciją Baranauskienę bei išdininkę Daivą Valinčienę, „Aušros“ leidyklos direktorių Sigitą Birgelį, taip pat Lietuvos ir Lenkijos mokyklų ir organizacijų atstovus: Alytaus Vidzgirio pagrindinės mokyklos direktorių Valdą Račkauską, Balbieriškio pagrindinės mokyklos direktorių Stasį Valančių, Marijampolės Jono Totoraičio progimnazijos direktorę Gražiną Jakovickienę, Narvės mokyklų-darželio komplekso direktorių Ježį Ostapčuką (Jerzy Ostapczuk), Hainuvkos mokyklų komplekso su papildomu baltarusių kalbos mokymu direktorių Igorį Lukašuką (Igor Łukaszuk), Liubą Stankevičienę, Jurgitą Andriuškevičienę, Punsco Kovo 11-osios licejaus direktorių Alvydą Nevulį, Punsco vaikų darželio direktorę Aliciją Valinčienę, Punsco

Tomo Bernecko nuotr.

Tomo Bernecko nuotr.

LKN direktorę Astą Pečiuliene, Juozą Bliūdžių ir Marytę Misiukoniene.

Po oficialiosios dalies, vadovaujant mokytojams, scenoje pasirodė visų klasių mokiniai, pradedant pačiais jauniausiais, baigiant gimnazistais. Mažieji trečiokai sužavėjo savo energija, šviesiais veideliais ir neapsakomu judrumu. Mažylių judrios kojėlės surezgė linksmą šokių pynę. Atrodė, kad jos gali apibėgti visą Lietuvą.

Žiūrėdami programą mąstėme: ar ilgai skambės ir kokia bus mūsų lietuvių kalba, jei jos nebranginsime, nesimokysime, nevalysime nuo svetimybių? Ar skambės mūsų dainos, jei jų nemokėsime, neperimsime iš savo tėvų ir senelių? Tai tikrosios vertybės, kurias reikia branginti, puoselėti ir perduoti savo vaikams iš širdies į širdį, kaip mums perdavė mūsų tėvai. Mokiniai parodė, kokie svarbūs

yra žodžiai LAISVĖ, MEILĖ, TAIKA, AČIŪ, GARBĖ, SAULĖ, TĖVYNĖ, GIMTINĖ.

Kiekvienas žmogus turi tėvynę, o mes šiandien turime daug – laisvą Lietuvą. Kokia ji bus, priklauso nuo mūsų visų. Todėl ir stengėmės papuošti tėvynę savo mažais darbais. Papuošėme ją šventiniu rūbu, dovanojome skambią dainą, gražų eilėraštį, mielą žodį – kiekviena klasė ką nors įteikė Lietuvai.

Širdis virpino jaudinančios dainos „Paklausykite jus, lietuviai“, „Brangiausia žemė“, „Gimtoji kalba“, „Raudoni vakarai“ bei jausmingi gimnazijos trečiokų šokiai.

Lietuva – mūsų Tėvynė. Ji viena, kaip ir mama, todėl scenoje dar kartą įrodėme, kaip ją gerbiame ir mylime. Moksleiviai priminė, kad ŠIMTMETIS – sėkmės istorija,

kurią kūrė visi Lietuvos žmonės ir užsienyje gyvenantys lietuviai – mūsų seneliai, proseneliai, tėvai ir mes. Daugelis savo šeimose turime dar gyvų prisiminimų apie tėvynės tradicijas, kalbą, narsuolius žmones, kurie viską atidavė dėl laisvos Lietuvos. Negalime to užmiršti. Privalome saugoti jų atminimą.

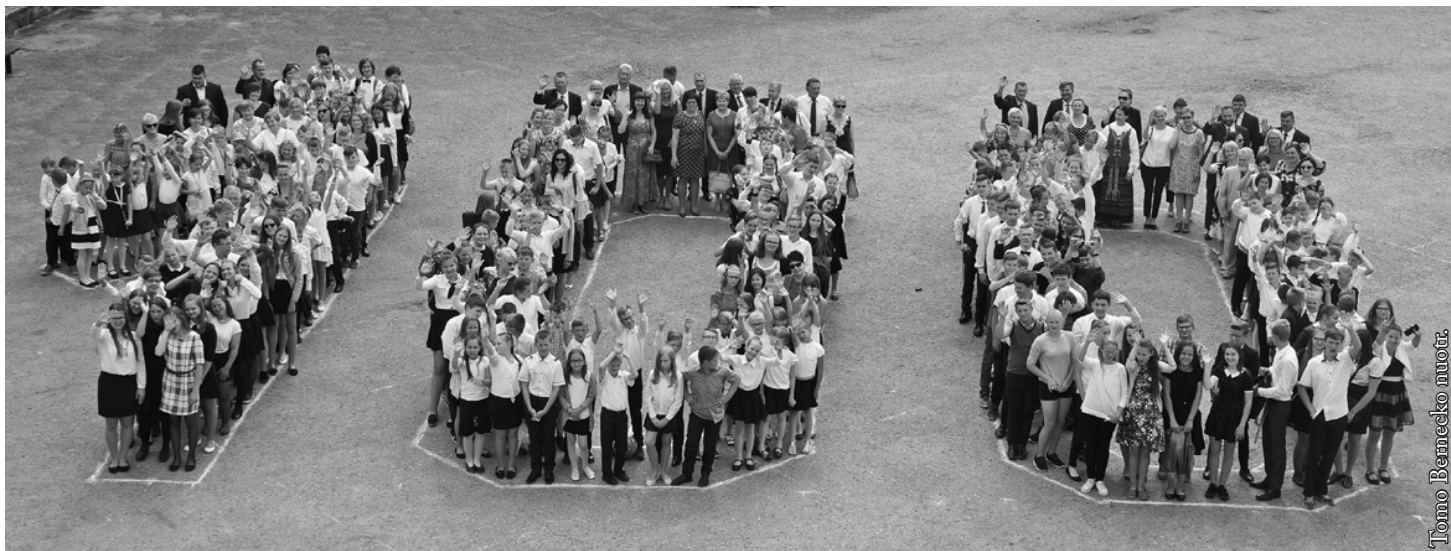
Lietuvos šimtmečiui paminėti pradinukai paruošė knygą, kurioje įamžino šiais metais surinktus gražius ir prasmingus savo darbus. Visa tai darė su didele meile ir pagarba Lietuvai. Žiūrovai savo

akimis galėjo pamatyti ir pavartyti jos lapus. Vyresnieji paruoštoje pateiktyje parodė, kaip kiekvieną kartą prisimena Lietuvą, kaip ją gerbia ir sveikina. Juk tam reikia visai nedaug...

Renginį vainikavo bendra daina, surinkusi ir įprasminusi pačius brangiausius mums visiems žodžius. Koks jaudulys suplazdėjo širdyse, kai mūsų mažieji tarė: „Tereikia tik širdim klausytis ir širdim išgirsti Lietuvą. O Lietuva beldžiasi į kiekvieno savo vaiko širdį ir kviečia į gerumo, atlaidumo, ištikimybės ir meilės šventę.“

Mokyklos diena yra tikra bendrumo šventė, todėl mūsų direktorius pabaigoje visus pakvietė bendrai nuotraukai mokyklos aikštėje.

Dėkojame LKN direktorei Astai Pečiulienei už priglaudimą Punsko lietuvių kultūros namuose ir kantrybę.

Tomo Bernecko nuotr.

Rasos, arba Joninės, Punsko krašte

ALDONA VAICEKAUSKIENĖ

Šiandien jau sunku beprisiminti, kada mūsų krašte pradėta organizuoti šventė Joninės, arba – kaip seniau įvardindavo – Rasos ar Kupolines. Turbūt jau 40 metų, kaip ši šventė gyvuoja Punsko krašte. Prisimenu Punsko licėjaus mokinių etnografinio būrelio organizuojamą Joninių laužą, dainas. Tai nebuvo apeiginės dainos, be to, visi dainavo tik tai, ką buvo nugirdę vakarėlių ar kitų susibūrimų metu. Prie laužo jaunimas pasirūpindavo, kad būtų armonika arba akordeonas, ir vykdavo šokiai.

Susirinkdavo jaunimas tai prie Seivų ežero nuo Vaitakiemio pusės, tai prie Punsko. Buvo mėginta susirinkti ir Klevuose. Prie dabartinės renginio formos daug prisidėjo Albinas Vaškevičius iš Kalvarijos, atsiuntęs scenarijų, išmokęs ratelių, šokių. Vėliau, jau apie dešimtąjį dešimtmetį, buvo atvykę Eugenija Venskauskaitė, Vytautas Musteikis, Rytis Ambrazevičius, Gintaras Songaila. Jie buvo aktyvūs Rasų dalyviai

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

ir organizatoriai Lietuvoje. Vilniaus universitete lituanistiką studijuojanti Irena Aleksaitė dalyvaudavo liaudiškose vakaronėse ir grįžusi namo stengėsi patirtį perduoti savo krašto

jaunimui. Bendravimas su šiais žmonėmis paliko gilų pėdsaką. Aš pati išnaudodavau visas progas tobulintis, nes man atrodė, kad ši šventė kaip tik jaunimui, kad proga pabūti gamtoje. Tais laikais savaime, be didelio organizavimo rinkdavosi studentai, licėjaus mokiniai, vyko laužai, vakaronės. Apeiginės dainos ir kiti elementai buvo įvedami palaipsniui.

Nuo pat ansamblio įsikūrimo Joninių renginyje aktyviai dalyvauja „Gimtinė“. Daug apeiginių elementų į šią šventę yra įnešę folkloro ansambliai iš Lietuvos, kurie kasmet papildo mūsų repertuarą. Prisimenu 2005 m. organizuotą Rasos šventę su tarptautinės šokių stovyklos dalyviais, kur šventės vedėjos buvo Nijolė Balčiūnienė ir Dalia Urbonavičienė. Tada parugių dainas nuostabiai dainavo baltarusės. Yra pavykę pasikviesti tikrą žiniuonę iš Vygrių nacionalinio

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

parko. Sunku viską beprisiminti, bet tokio pobūdžio šventės artimiausioje aplinkoje nėra. Ilgiausiai šventė vyksta „Šilainėje“ – turbūt šeimnininko Albino dėka, kuris stengiasi tobulinti erdvę, gerinti renginio vietos aplinką.

Šventė turi galias tradicijas. Jos metu daug dėmesio skiriama žolynams, saulei, ugniai ir vandeniui. Šiuo metu žolynai ir visa augalija turi daugiausia gyvybinių galių, o vaistažolės – gydomųjų savybių. Senovėje ypač daug apeigų buvo atliekama laukuose rugių rasojimo, žydėjimo laikotarpiu. Rugių žydėjimui buvo suteikta religinė reikšmė, nes vaisiaus radimasi žemdirbys suvokė kaip išskirtinės svarbos sakralų virsmą. Senosiose Europos kultūrose buvo atliekami religiniai ritualai javų sėjai, vegetacijai, derliaus nuėmimui.

Kupolės arba Kupolinės rašytiniuose šaltiniuose minimos jau 13 a. Tuo metu augalai kupėja – gerai auga, veši, virsta iš dirvos. Laukų lankymas, apėjimas, apeiginiai šokiai, sutartinių giedojimas, aukojimai atsispindi mūsų dainose, tautosakoje. Šie veiksmai sietini su „Kupolinių religinės prigimties apeigomis, kurios paskirtis – palaikyti ir stimuliuoti jų kerojimą, grūdo formavimąsi, taip pat apsaugoti, sakralizuoti javus, ritualais bendraujant su juos globojančiomis dievybėmis“ (prof. L. Klimka).

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Lietuvių mitologijoje Žemyna – ne tik žemės, bet ir vegetacijos deivė, javų globėja.

Rasa buvo vaizduojama kaip antgamtinė būtybė, apdainuojama kaip vaikštanti po laukus, o naktį atgailvinanti karščio nuvargintus augalus. Kuo didesnė rasa buvo Rasos šventės rytą, tuo geresnio derliaus tikėtasi. Šis gamtos virsmo laikas – ypatingas apsivalymo ir derinimosi laikas. Laikas, kai vanduo ir ugnis dalyvauja gyvybės kūrime. Laikas, kai semiamės išminties ir ramybės stebėdami, kaip aukščiausiam kupėjimo, vešėjimo taške jaučia nykimo, mirimo gaida. Ir tai mums, visiems mirtingiesiems

– neišvengiama. Kaip ir logiškai neišvengiamas vėl sugrįžusio pavasario atgimimas.

Šiomet birželio 23 d. jau eilinį kartą, kai Saulė stovi aukščiausiam dangaus taške, kai gamta ir žolynai klesti, susirinkome gamtos prieglobstyje, „Šilainėje“, švęsti trumpiausios nakties – Joninių, arba Rasos, šventės. Pasipuošę vainikais, pasiruošę žolynų kupolę, į šventės vietą susirinko Punsko folkloro kolektyvai ir „Nova“ iš Griškabūdžio. Beje, taip pavadinta nuo tekančio per Griškabūdį Novos upelio. Šventei sėkmingai vadovavo šio ansamblio vadovė Nijolė Černevičienė ir „Alnos“ ansamblis su vadovu Vytautu Batvinsku.

Jis kartu su Nijole pradėjo šventę sveikinimo žodžiu ir ėjimu pro šventinius vartus. Įkaitusią nuo spiginančio karščio žemę pašlakstė lietutis. Eilinį kartą pasitvirtino nuostata, kad jeigu reikia žemei lietaus, tai būtina surengti šventę „Šilainėje“. Žolynų šiomet kaip reta mažai, todėl reikėjo susiskinti iš tolimesnių pievų ir laukų ir vietoje pinti vainikus. Daug liaudyje dainų apie kupoliavimą, žolynus. „Kupolėle, kas tave skynė“, „Švento Jono vakarėlių“ – skambėjo „Alnos“ dainos, o visi prisijungė ir baigė kaišyti šventinius vartus. Žolynus reikia suskinti iki Joninių, nes po

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčėnienės nuotr.

saulėgrįžos šventės „žolynai raganų aplekio, liekarstvom nepamačys“.

Nijolė į šventę atvyko su ypatingu pasveikinimu ir dovanomis. Ji sakė: „Per Kryžiaunas dienas prieš Jonines mes meldėmės prie kryžių ir koplytstulpių, kad būtų šilumos, lietaus ir saulės, kad nepuštų ledai ir potvyniai. Simboliškai ir Jums įduodame mūsų krašte pagamintą rūpintojėlį. Tegul jis saugo Jūsų bendruomenę ir visą kraštą.“

Prieš vartus prisiminta, kad vanduo tokiu metu turi ypatingą galią, kuria mūsų sentėviai nuo amžių tikėjo. „Eikit svietas į šventas upes ir ežerus praustis bei mazgotis, idant jaunais taptumėt. Kas visa atliksit, tas didžiai išmintingais tapsit.“ Mūsų dalyvių, pereinant į šventinę erdvę, laukė merginos su vandens ąsočiais ir rankšluosčiais, nes kaipgi eisi į šventę nenusiprausęs. „Stebuklingu vandeniui skaistinkit veidą. Merginoms padės greičiau ištekėti. Vyresnėliai prauskit rankas, veidą, kad nuplautumėt įsisenėjusias ligas.“

„Novos“ ansambliciai atsivežė didžiulį būgną, su kuriuo Griškabūdyje einama procesijoje Velykų rytą. Šventės dalyviai sustoja į dvi eiles, skambant dainai „Tu žilvitėli tūta rūta“. Visi eina, skirdamiesi į du

sukamus ratelius (vienas aplink vieną vartų stulpą, kitas – aplink kitą). Vieni apsišlaksto, kiti eidami dainuoja. Dainos pabaigoje abiejų ratelių žmonės susitinka, sudaro poras ir poromis eina pro vartus kupolės link, sudarydami bendrą ratą. Kupolė – pasaulio ašies, pasaulio medžio įvaizdis. Kupolė ir javų ar apskritai augalijos dvasia, galbūt Rasos motina. „Oi ta, ta kupole graži“ – skambėjo daina ir sukosi rateliai. Kai kas nedrįso prisijungti iškart, tai ratelis „Graži mūsų šeimynėlė“ surinko ir tuos mažiau drąsius.

Prasidėjo vainikų mėtymo metas. Pasakojama, kad „kiek kartų mesit, kolei užkibs jūsų vainikas, tiek metų lauksit, kolei ištekėsit; jei iš karto užkibs, tai šiais metais piršliai atvažiuos. Galit ir į prūdą mesti. Katron prūdo pusėn vainikas sustos, iš ten ir jaunikio laukit“. Merginos, nusigręžusios nuo kupolės, mėtė ant jos šakų vainikus. Skambėjo „Kupole rože, kupolyte“ ir kitos dainos, kurias šventės dalyviai įpratę girdėti, bet kiekvieną kartą jos suskamba ir naujai.

Pašokę ir apdainavę žolynus visi, skambant būgnų garsams, patraukė prie miškelio nusilenkti medžiams. „Liepos šakelę nuneškit į kopūstų daržą – kopūstai minkštesni bus.

Šermukšnio šaka pakaišykite namų vartus, kad blogi jaunikiai neužsuktų. O jūs, vyrai, nuskinkite ąžuolo šaką ir nuneškit į rugių lauką, kad rugiai pribrestų“, – priminė liaudies išmintį vedėjai. „Nesprok, žalias ąžuolėli“ – senoji lietuvių liaudies daina ir jau naujoviška „Žemėj Lietuvos ąžuolai žaliuos“ labai tiko padainuoti atėjus prie ąžuolų. Tokiu metu negalima neprisiminti ir mūsų maitintojų – javų.

Prie rugių lauko laukė Žemyna. Skambant kanklių muzikai aplink lauką basomis kojomis aplėkė vaikinai, kad apvalytų lauką nuo pikto, kad audrą, sausrą, blogybes atitolintų. Merginos rovė piktžoles, apversdamos šaknimis į viršų sodino, kad javai švarūs augtų. Žemyna dalino rugių varpas atėjusiems, o „Gimtinės“ ansamblis įteikė duoną su rugiapjūtės daina „Oi tu rugeli, tu žiemkentėli“. „Alna“ dainavo senovinę mūsų krašto dainą „Sėjau rugelius, nevarinėjau“, o „Nova“ užvedė „Ant kalno jovaras stovėjo“.

Kaip ir dera tokiai šventei, buvo palinkėjimai prie aukuro, vainikų plukdymas ir Jonų sveikinimas. Skambėjo sutartinės. „Lylio lelijo“, „Duno upė, lylio“ atliko „Saulalės“, „Švento Jono vakarėlį“ dainavo „Gimtinė“, „Aš užeisiu ant kalno“ ir „Oi an cėlto, an ciltelio“ užvedė „Alna“. Buvo uždegtas laužas, grojo ir dainavo ansambliai (pakaitomis).

Reikia pasidžiaugti, kad dar gyvuoja vienintelis renginys mūsų krašte, vykstantis gamtos prieglobstyje, kad kiekvienais metais jau nereikia mokytis dainų, o tik pakartoti seniai išmuktas senąsias apeigines lietuvių liaudies dainas ir galbūt papildyti naujomis. Renginys labai priklauso nuo oro sąlygų, susirinkusių žmonių, vedančių ansamblių, todėl kiekvienais metais jis būna lyg ir tas pats, bet vis kitoks.

Joninių šventės rėmėja – Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerija.

„KREGŽDĖ“ Italijos padangėje

JOLANTA MALINAUSKAITĖ-VEKTORIENĖ

Teatrui gastrolės – puiki proga parodyti savo darbus platesniam publikos ratui, pamatyti kitų teatrinius eksperimentus, pažinti save ir kitus, pažinti pasaulį. Šįkart Punsko lietuvių kultūros namų jaunių teatras „Kregždė“ išskrido gastroliuoti į Italiją, kur birželio 5–10 d. vyko X tarptautinis teatrų festivalis „Sapperlot 2018“. Pasaulinio masto jaunimo teatrų festivalį rengė Brikseno (Brixen) vietovės Teatro pedagogikos centras su meno vadove Heidi Troi.

Italija – nepaprasto grožio gamtovaizdžio ir architektūros šalis. Tai pastebėjome iškart. Gyvenome nedideliame, bet žavingame Brikseno mieste, supamame didingų Alpių kalnų. Į festivalį atvyko jaunieji teatro artistai iš Anglijos, Slovakijos, JAV, Italijos, Rusijos, Rumunijos ir mes – iš Lenkijos, nors labai gražu

Iš „Kregždės“ archyvo

Iš „Kregždės“ archyvo

iš organizatorių pusės, kad visur patvirtavo tai, jog esame lietuviai.

Rimti tarptautiniai festivaliai vyksta su atrankomis. Taip buvo ir šįkart – iš visų Lenkijos teatrų gautų pasiūlymų organizatoriai pasirinko „Kregždės“ spektaklį „Mirusi šokėja“ pagal R. Kaškausko pjesę. Spektaklis tapęs 2017 m. Lietuvos respublikinės vaikų ir jaunimo teatrų apžiūros laureatu. Deja, ne visi atrankas perėję teatrai atvažiavo – dėl problemų su vizomis nepavyko dalyvauti Maroko ir Irano teatrams.

Festivalis vertas dėmesio daugeliu aspektų. Visų pirma – labai aukštas

meninis lygis. Kiekvienas spektaklis kitoks, skyrėsi pastatymų estetika, stilius, bet visi buvo labai išradingi ir įdomūs. Puiki organizacija – dar vienas pliusas. Gyvenome puikiuose rūmuose, programa neapkrauta nei spektakliais, nei kūrybinėmis laboratorijomis, nei laisvalaikiu. Viskas labai pasverta, suderinta. Kiekvieną vakarą jaunimas bendravo – tai diskotekose, tai koncertuose, tai žaidimų aikštelėse. Be spektaklių, reikėjo paruošti teatro pristatymą, etnovakaro programą, uždarymo inscenizaciją su kaukės perdavimu (beje, visi teatrai gavo kaukės gabalėlius, kurias turėjo išpuosti). Punsko „Kregždė“ visus šiuos darbus atliko tvarkingai ir pagirtinai.

Kiekvieną dieną vyko spektaklių aptarimas. Tai ypač svarbus dalykas. Sveika kritika leidžia augti ir tobulėti. Mūsų spektaklis tiek ekspertams, tiek visiems vadovams labai patiko. Džiugu, kad teatras perlipa kalbos barjerus ir prabyla į kitataučių širdis kitomis išraiškos priemonėmis, bet ir toliau jaudina, žavi, paliečia.

Festivalį vainikavo sąspietis (angl. flashmob) – bendras visų dalyvių šokis Brikseno gatvėse. Jaunimas choreografinių brėžinių mokėsi iš anksto. Pasipuošę organizatorių padovanotais marškinėliais kartu šokantys jaunuoliai atrodė lyg žaliąji jaunatviška banga, įplaukianti į miesto erdves. Ir nesvarbu, koks tavo vardas, odos spalva ar šalis – visus jungė tas pats širdies plakimas ir džiaugsmas būti drauge.

Gastrolės Italijoje tikrai pavyko, nors labai daug pastangų reikėjo įdėti prieš išvykstant, kadangi labai pasikeitė „Kregždės“ sudėtis ir artistus reikėjo dubliuoti. Ačiū visiems už bendrą darbą ir norą kurti kartu. Ačiū tėveliams už pasitikėjimą ir kelionės išlaidų apmokėjimą.

Paskrajojusi po Italijos teatrinę padangę „Kregždė“ laimingai sugrįžo į gimtąjį lizdą kurti naujus darbus, svajoti apie kitus tolimus skrydžius.

Punsko LKN „Dzūkijos“ choro nuotykis su Gruzija

BOŽENA BOBINIENĖ

Atsidūręs tam tikroje vietoje ir situacijoje supranti, kad tik pamatęs ir pajutęs visu savimi gali pasakyti: dabar tikrai žinau. Galima parodyti nuotraukas, filmus ar papasakoti apie kelionėje patirtus dalykus. Bet tai vis tiek bus tik subjektyvus vertinimas. Apie Gruziją (arba Sakartvelą) teko girdėti labai daug teigiamų atsiliepimų. Buvo įdomu asmeniškai įsitikinti, ar šią šalį tikrai verta lankyti. Negaliu teigti, kad visa Gruzija labai patraukli – mums teko tik dalinai pažinti Adžarijos regioną (autonominę Gruzijos teritoriją) ir šiek tiek Imeretijos. Tiesa, pati susipažinimo su šia šalimi pradžia nebuvo labai vykusi...

Tačiau pradėkime nuo to, kaip išvis atsidūrėme Juodosios jūros pakrantėje, Mažojo Kaukazo kalnų papėdėje. Taigi dar pernai vienos Punsko LKN „Dzūkijos“ choro repeticijos metu vadovas Vidas Simanauskas pasiūlė kartu su Alytaus kultūros ir komunikacijos centro kameriniu choru „Varsa“ (kurio, beje, taip pat yra vadovas) vykti į Gruziją, į tarptautinį festivalį. Aišku, su dideliu entuziazmu, nepaisydami nemažų išlaidų, pašokome važiuoti. Ir štai dalykas, kurį noriu pabrėžti ir priminti tiems, kurie svarsto: dalyvauti saviveikloje ar ne. Tai ne tik repeticijos, koncertai vietoje, bet ir išvykos; būna, kad ir organizuotos tolimos kelionės, kurios dažnai yra

Batumis

Boženos Bobinienės nuotrauka

„Dzūkija“ ir „Varsa“ prie Meno ir muzikos centro Batumio mieste

remiamos finansiškai Punsko LKN arba kitų rėmėjų. Šį kartą „Dzūkija“, rengdamasi į tolimas gastroles, dalinai pasinaudojo choro lėšomis – pinigine premija, kurią 60-ojo jubiliejaus proga jam skyrė Lenkijos kultūros ir tautinio paveldo ministras. Už transportą iki Alytaus ir atgal sumokėjo Punsko valsčiaus įstaiga. Tai nemaža parama. Už ją esame šiems rėmėjams labai dėkingi!

Galbūt kada nors vienas kitas „Dzūkijos“ dalyvis ir būtų vykęs lankyti Gruzijos asmeniškai, tačiau daugumai tai buvo vienintelė proga į tą pasaulio pusę nukeliauti.

Išvykome gegužės 20-osios popietę geros nuotaikos, tačiau likus keliasdešimt kilometrų iki Vilniaus oro uosto, sugedo mus vežęs autobusas. Išsikrovę pakelėje visus lagaminus, laukėme kito transporto. Tik „per plauką“ suspėjome į lėktuvą. Kelionės maršrutas vedė per Turkiją, tad Ataturko oro uoste teko prasėdėti beveik 10 val. iki kito lėktuvo skrydžio.

Atskridus į Batumį, Gruzija pasitiko liūtimi. Organizatoriai

„supakavo“ mus (42 žmones) ir mūsų lagaminus į tris mikroautobusus ir 25 km vežė į viešbutį turistiniame Kobulečio mieste-kurorte. Pakeliui dar stabtelėjom prie valiutos keityklos – norėjome išsikeisti šiek tiek eurų į larius (arba GEL; 1 euras – 2 lariai ir keliasdešimt ttrių). Vairuotojas nestojo prie pirmos pasitaikiusios – vežė pas savo pažįstamą. Keitykla atrodė kitaip, nei pas mus – įėjome lyg į kioskelį, žmogus paėmė iš mūsų eurus, įteikė larius, o kai šių pritrūko, atsikėlė nuo kėdės, priėjo prie rašomojo stalo, stovinčio prie pat durų, iš nerakinto stalčiaus išsitraukė visą pluoštą pinigų – „Šekit, imkit!“ Supratome, kad patekome į šiek tiek kitokį pasaulį...

Privažiuavus Kobuletį pasirodė, kad mūsų viešbutis, kur turėjome gyventi, dar nesuremontuotas. Tada vežė mus į pirmą pasitaikiusį, jau suremontuotą. Ten vėl sumaištis – iš savininkų reakcijos galima buvo suprasti, kad jie tokios grupės žmonių nesitikėjo. Kilo buitinių problemų, kurioziškų situacijų su maitinimu, nervino punktualumo stoka,

nuolatinė dezinformacija ir... šiek tiek baugino ištuštėjęs Kobuletis. Viena tų problemų priežastis buvo visai paprasta: gegužės mėn. gružinai dar tik ruošiasi turizmo sezonui. Dar tik pradeda tvarkyti ne tik viešbučius, bet ir parduotuves, kavines, kurios po pernykščio sezono stovi neliestos. Toks įspūdis, kad jose, lyg vaikų žaidimų aikštelėse, kas nors buvo, žaidė – ir staiga viską paliko nesutvarkyta. Kita vertus, gerai, kad buvo tuščia – turėjome daugiau erdvės ir ramybės. Ir pamažu, pamažu pradėjome perprasti šios šalies gyvenimo būdo niuansus. Svarbiausia – už lango matėm aukštų Meschetijos kalnagūbrio kalnų viršūnes, o kitoje gatvės pusėje šlamėjo Juodoji jūra. Visus nepatogumus mums atpirkdavo trumpos išvykos į įžymias, nuostabaus grožio apylinkės vietas. Reikėjo tik atsipalaiduoti ir įsijausti į gruziniško, ne vakarietiško, mąstymo ritmą (deja, tai prastai sekėsi).

Beje, pagrindinis mūsų jungtinio Lenkijos ir Lietuvos choro tikslas buvo dalyvauti festivalyje. Taigi pradžioje tam ir bandėme susikaupti – kiekvieną dieną repetavome ir laukėme koncertų. Deja, ir čia kilo aibės nesusipratimų. Iki paskutinės akimirkos tiksliai nežinojome, kada išeiname į sceną, niekur nebuvo pateiktos konkrečios koncerto eigos. Net ir afišų nematėm (jos tikrai buvo: suradome jas jau po festivalio šiuokšliadėžėje – pasirodo, mūsų gruzinas „globėjas“ laikė jas savo kambarį...).

Festivalio pradžios koncertą prastovėjome lauke, Meno ir muzikos centro užnugaryje. Ne tik mes – įvairių šalių kolektyvai tiesiog „iš lauko“ lipo į sceną, parodydavo savo programą ir – vėl „į lauką“. Panašus chaosas buvo ir su „Varsos“ dalyvavimu konkurse. Pasirodė, kad jame rungėsi daugiausia vaikų ir jaunimo šokių grupės, keletas vokalinių grupių ir... vienintelis rimtas choras iš Lietuvos. Be abejo, mūsų repertuaras smarkiai skyrėsi nuo festivalio

Sigito Liaukevičiaus nuotr.

Jungtinis „Varsos“ ir „Dzūkijos“ choras festivalio Batumyje atidaryme

pobūdžio. Rengėjai, tai supratę ir išgirdę Alytaus dainininkų atliekamų kūrinių labai aukštą meninį lygį, kameriniam „Varsos“ chorui skyrė Grand Prix taure, o visiems mūsų jungtinio kolektyvo dalyviams už pristatytą programą – po aukso diplomą ir medalį.

Truputį gaila ir apmaudu, kad rengėjai nesugebėjo sklandžiai suorganizuoti festivalio, į kurį suvažiuavo įvairių šalių ir kultūrų atlikėjai. Batumyje buvo ne tik lietuviai (be „Dzūkijos“ ir „Varsos“, dar atvyko ir Mažeikių choreografinės liaudiškų šokių studijos „Kauškutis“ šokėjai ir kapela), lenkai („Warmia“ iš Olštino), estai, latviai, rusai, ukrainiečiai, bet ir Armėnijos, Irano, Izraelio, Jordanijos, Azerbaidžano, Bulgarijos, Turkijos artistai. Ypač egzotiški mums atrodė Kaukazo šalių atstovai, kurie žavėjo išskirtiniais tautiniais kostiumais ir smagiais, energingais šokiais.

Taigi, kaip jau minėjau, nors pradžioje kildavo nesusipratimų bendraujant su gruziniais (rusų kalba),

visus nepatogumus atpirkdavo ekskursijos. Pirmiausia bandė jas mums organizuoti rengėjai (siūlė vieną vietą, veždavo į kitą ☺), bet mes greit supratome, kad galime tai daryti ir savarankiškai: patys pasisamdę „maršrutkę“ (mikroautobusą), važiuodavom į pasirinktą vietą. Čia šiek tiek stabtelsiu ties „maršrutke“. Tai populiariausia transporto priemonė. Mieste ją susistabdžius

kiekvienas bus priimtas pavažiuoti, net jei mašina sausakimša. Nėra bilietų. Tiesiog į medinį dubenėlį, padėtą šalia vairuotojo, sustojus pasirinktoje stotelėje, visi sumeta po monetą. Jei nori išsinuomoti „maršrutkę“ ekskursijai, reikia su vairuotoju labai daug derėtis – tada kelionė kainuoja stebinančiai mažai.

Viena įspūdingiausių „Dzūkijos“ patirčių buvo išvyka į Okatse ir

Boženos Bobinienės nuotr.

Įveikę Okatse kanjoną

Plaukiame Martvilio kanjonu

Martvilio kanjonus. Į Okatse vykome džipais, nes dėl blogos kelio būklės kitas transportas ten nevažiuoja, o po to – eįome apie 1 km tilteliu, pritvirtintu prie akmeninės sienos virš keliasdešimties metrų prarajos. Kanjono šlaitų aukštis siekia daugiau kaip 100 m, jie apaugę miškais (iš tolo atrodė kaip brokolių laukai), o tarp jų apačioje čiurlena sraunus

kalnų upelis, kriokliukai. Šią vietą supa aukšti kalnai, jų viršūnės slepiasi debesyse...

Iš Okatse pasukome į Martvilio kanjoną, kur gausu šlamančių krioklių, veši sodri subtropinio klimato augmenija. Akmeninės sienos beveik 50 m aukščio. Čia galima ne tik žavėtis kriokliais, turkio spalvos vandens išskalautais akmenimis,

bet ir tarp aukštų uolų tekančia upe plaukti valtėmis! Upelis vietomis tviskantis baltais akmenukais išbarsyta sekluma, kitur rimtai žvelgiantis tamsiai žydromis gelmėmis (beje, užėjus liūčiai, nekaltai atrodantis upokšnis virsta labai pavojinga, gilia ir sraunia upe, į kurią suteka iš kalnų nutekėję vandenys). Plauki, ir jautiesi kaip rojū, stebėdamas tūkstančius metų besidarbavusio vandens skulptūras, nuo uolienu nukarusius vijoklius, šniokščiantį krioklį, čiulbančius paukščius...

Be kanjonų, aplankėme Batumio uostamiestį – garsiausią Gruzijos turistinį pajūrio miestą su tik šiai vietai būdingais aukštais dangoraižiais; jį supančias aukštas kalvas, kuriose gruzinai įsikūrę savo būstus. Kai kurie namai pastatyti tikrai dideliame aukštyje – juos jau dengia debesų patalai. Plaukėme laiveliu, kurį lydėjo Juodosios jūros delfinai...

(Bus daugiau)

„Varsa” ir „Dzūkija” prie užrašo „Aš myliu Batumį”

Motušėlių kvapas

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Šiuo metu stovint kieme galima išgirsti nepaprastai malonius ausiai garsus. Vasara įsidienojusi, tad normalu dieną ir naktį girdėti gamtos muziką. Tačiau šį kartą pasigirsta tylus tylus zvimbimas, dūzgimas. Pro nosį drąsiai kelią tiesia dryžuoti vabalėliai. Tai bitės. Dabar jų pilnas kiemas ir darželis, bet ne į sodą jas labiausiai traukia, o į netoliese augančią seną liepą. Štai ten, jos sprogtančiuose žieduose gyvuoja bičių karalystė. Salduis liepžiedžių kvapas vilioja ne tik bites, bet ir mus, žmones.

Lietuvių kultūroje liepos ir jų žiedai turėjo ypatingą reikšmę. Senojo tikėjimo laikais liepa buvo laikoma deivės Laimos medžiu, po kuriuo būdavo susikuriama sakrali erdvė, vykdavo apeigos. Liudvikas Rėza yra rašęs, kad Mažojoje Lietuvoje vasaros saulėgrįžos šventės (geriau mums žinomos kaip Rasos, o vėliau Joninių šventė) vykdavo būtent po liepomis. Neretai liepos būdavo ir vis dar laikomos nepaprastu medžiu, po kuriuo įvairios istorijos ir legendos mena stebuklingus apsi-reiškimus, gydymus ir pan. Galbūt viena mums labiausiai žinomų ypatingų vietų yra Šventaliepės vietovė Varmijos Mozūrų vaivadijoje. Dar galima paminėti, kad nuo senų laikų lietuviai savo kiemuose sodindavo liepą namuose gimus mergaitei, o ažuolą – berniukui. Ne be reikalo lietuvių dainose jauna moteris, mergelė simboliškai vadinama liepa, liepele.

Liepa žavi mus ne tik savo grožiu ir viliojančiais kvapais, bet ir liepžiedžiais. Lietuvių kultūroje liepžiedžiai buvo vadinami motušėlėmis ar

Dievo vabalėliais (sakyta, kad juose gyvena protėvių dvasios). Liepų žiedai pirmiausia buvo laikomi pirmuoju vaistu peršalus. Lietuviai žinojo, kuriuo metu geriausia skinti gardžiai kvepiančius žiedus, kad jų poveikis sveikatai būtų pats geriausias. Motušėlės renkamos kartu su pažiedlapiais per žydėjimą. Geriausia jas skinti karštą pusiaudienį, kai yra sausas oras. Po lietaus apsiniaukusią dieną žiedai netenka ir grožio, ir gydomųjų savybių. Šiais laikais nedažnai pamatysime moteris, renkančias liepžiedžius. Kartais joms pritrūksta laiko, o kartais tikėjimo natūralios medicinos galia, kuria seniau neabejota. Dažniau pasirenkamos lengvai pasiekiamos tabletės, kurioms nusipirkti nereikia nei tinkamo laiko, nei oro už lango. Žinoma, visi mėgstame patogų gyvenimą, tačiau per didelį dėmesį išoriniam susikurtam pasauliui nereikalingai aliname savo sveikatą. Jau seniai pastebėta, kad paprastą peršalimą greitai bandoma išgydyti chemija – „stebuklingomis“ mažomis tabletėmis. Tiek vaistininkai, tiek gydytojai sako, kad per daug piktnaudžiaujama dirbtiniais vaistais, o juk būtų galima pasirūpinti savo sveikata paprastomis gamtos gėrybėmis, pavyzdžiui, liepžiedžiais (liepukais), medumi, česnaku, svogūnų sirupu.

Mūsų gražiosios motušėlės, kurių dabar yra pats žydėjimo įkarštis, gydo skaudančią gerklę, silpnina slogą, numuša temperatūrą, naikina organizme bakterijas, stiprina imunitetą. Neseniai teko sužinoti, kad jos teigiamai veikia skrandį, kepenis, žarnyną ir inkstus. Iš jų verdama ne tik skani arbata. Naudojami išoriškai

nuo nudegimų ir žaizdų. Motušėlės mažina skausmą. Ne pirmą kartą teko skaityti, kad liepžiedžiai pasižymi jauninamosiomis savybėmis, o moterims ypač naudingi kiekviename amžiuje.

Jaunoji karta tikriausiai paklaus, kaip „pasigaminti“ vaistus iš liepų žiedų? Ogi daug darbo nereikia. Prisiskynus liepukų reikia juos gražiai iškloti ant audinio ar popieriaus gerai vėdinamoje, bet ne saulėtoje ir karštoje vietoje, ir laukti, kol išdžius. Kai jie rankose pradės trupėti – džiovinimas baigtas. Galima juos suberti į natūralaus audinio maišelį ar didelį popierinį voką. Tiks laikyti ir stiklainyje, papildomai papuoš virtuvę. Norėdami pasidaryti arbatos, paimkite pusę saujos liepžiedžių, įdėkite į puodelį ir užpilkite verdančiu vandeniu. Palaukus kelias minutes galima gerti kvapnią arbatą. Ypatingo aromato suteiks šaukštelis medaus. Iš tiesų šių žiedų ruošimas ir naudojimas yra labai platus. Vieni liepžiedžių nuoviru skalauja plaukus, siekdami juos sustiprinti, sustabdyti slinkimą, kiti daro veido losjonus nuo spuogų ar raukšlių.

Vyresnio amžiaus žmonės labai vertina liepžiedžius, žino, kad „tai vaistas no daug ligų“. Tad ir mums, jaunesniems, verta jų paklausti, išidėmėti patarimą, kad „rinkc liepukus raikia nutaikyc gerų čėsų. Raikia žūrėc, kadu cik pražysta, tai nieko nelaukc, mesc visus kitus darbus ir aic prisrinkc liepukų. Žiemai vaistas kap rasta“.

Amžinybėn iškeliavo Algirdas Pakutka

*Ir vėlei Tavo liūdno veido
Neberegėsiu aš ilgai!
Likimas vėlei nebeleido,
Kad slinktų mums išvien vargai.
Ar susitiksim? Dievas žino!..
Ne vygė supa mus minkšta!
Ar maž svajonių nuslopino
Skaudi gyvenimo našta? [...]
Sudieui neverk!.. Līg kol alyvos
Žydės pavasarį baltai
Ir kolei širdys plaks mums gyvos,
Manoji plaks vien Tau tiktai!..
Maironis „Sudieui“*

Savo 61-ojo gimtadienio rytmetį iš šio pasaulio negrižtamai išėjo neeilinių gabumų, nepaprastai darbštus, pareigingas mūsų tėvelis, vyras, brolis Algirdas Pakutka, gimęs Klevuose 1957 m. birželio 19 d. Visada svetingas ir draugiškas, be galo mylintis šeimą, artimuosius. Šeimai paliko atminimui neįkainojamų savo rankų darbų. Kur bežengtum, ką beliestum, visur jo pėdsakai, visur jo darbo įdėta, jo rankų prisiliesta, dirbta, dailinta. Mėgo dirbti su medžiu (rinko kreivus bei pjaustė pjūkleliu) ir akmenimis (skaldė juos). Išpjaustydavo dailias formas, darydamas sau ir kitiems pašto dėžutes, gatvių pavadinimų lenteles, vis su lietuviška atributika (pavyzdžiui, Gediminaičių stulpais arba trispalve), ne vienus metus derlinių vainikui sumastęs padarė įmantrų pagrindą. Lietuvos herbą ir tautinę trispalvę vėliavą nusipirko Lietuvoje dar nelengvais tėvynei laikais, kai čia lankėsi su Seinų choru. Labai juos brangino, bet skolindavo vaidinimui, vėliau per Mindaugines nešėsi į vietą, kur buvo giedamas himnas.

Daug keliavo jaunystėje lankydamas su ekskursijomis svečias šalis. Tačiau teko ir sunkiai dirbti Vokietijoje, Amerikoje (prie statybų). Lankė pusbrolius laisvėjančioje Lietuvoje.

Algirdas Pakutka (antroje eilėje trečias iš kairės) su vaidintojais

Visada apie ją svajojo, džiaugėsi, kai dukros studijavo Kaune. Gerbė gimtą žodį ir poeziją dievino. Pats lietuviškai mažai mokėsi Lumbių 8-metėje mokykloje. Po to Seinuose dviemeteje profesinėje išvis neteko jau lietuviškai mokytis. Tačiau dalyvavo, kur galėjo, skaitė, atmintinai mokėsi kitų parašytus tekstus. Visus Maironio „Pavasario balsų“ eilėraščius Algirdas mokėjo atmintinai ir daug kur deklamuodavo (dalyvavo LVKD kabarete su eilėmis, jį taisė ir patardavo Birutė Jonuškaitė), dainuodavo važiuodamas. Eilės apie Lietuvą buvo jam kaip malda, o minėta knygelė lyg maldaknygė, vedanti keliais ir keleliais mūsų apylinkėje, kur teko surinkinėti pieną, dirbant daugelį metų vairuotoju Seinų pieninėje. Vėliau mokė ir dukras. Jos iki dabar prisimena tėtės išmokytas eiles vien apie Lietuvą.

Darbe visaip sekėsi. Ypač žiemomis tekdavo taisyti gendančią ir nešildomą mašiną, sunkvežimį. Mat gaudavo paliepiamą ir – jei nesusitaisyti,

tai nevažiuosi ir nebus mokama, nes nesurinksi litrų pieno... Sugebėdavo pataisyti kiekvieną gedimą. Šaldavo rankos, kojos, kai sunkiom sąlygom ne sykį kaimo kelyje įstrigdavo gilia žiemą. Sirgti nebuvo kada...

Po darbo statė namą su vyresniu broliu, statybų meistru Vitu Pakutka. Iš jo labai daug išmoko (kad ir tinkamai aštrinti dalgį ar pjūklą), paskui pats tai panaudojo. Dailino, gražino gyvenamojo namo išorę ir vidų, visą aplinką – su šeima, bet daugiausia dirbo pats. Daugelį metų vakarais skubėdavo į choro, vaidintojų repeticijas. Laisvalaikiu mėgo žvejoti ir be galo mylėjo mišką, jame grybauti. Be darbo neištverdavo. Kai Seinuose baigė ir namą, ir tvorą akmeniniais pamatais (pats susivežė, surinko, skaldė, dėliojo gražius akmenis, tvėrė mediniais statiniais), pirko iš brolio gabaliuką gimtinės Klevuose prie Klevo ežero ir pasiėmęs metus atostogų kuo puikiausiai įrengė čia namelį, dirbdamas daugiausia su mediena ir akmenimis.

Pastatė dar vasarnamį, gražino aplinką. Buvo turistams išnuomoti. Dvejus metus priėmė (stovyklai nemokamai išnuomojo) Pirmajai komunijai besiruošiančius Seinų parapijos vaikus. Su kunigu Petru labai susidraugavo visa šeima. Prie namelio vykdavo ir mišios gegužės mėnesį, ir birželį vaidinimų popietės, vakaronės su dainomis. Degdavo ugnelė, kuri šildė visų širdis.

Labai gerai nusimanė apie Lietuvos ir pasaulio istoriją, dievino sportą. Mokslo metais dalyvavo Seinuose futbolo rinktinėje, kilnojo svarelius, kelis kartus dalyvavo varžybose, laimėdavo rungtis. Mankštai namie, kluone su broliais buvo įsirengę provizorišką svorių kilnojimo įrangėlę. Turėjo motociklą pačioje vaikystės pabaigoje. Pats nusipirko. Užsidirbo lėšų ir aprangai, ir technikai įsigyti, dirbdamas pas didesnius ūkininkus prie šienavimo ar kitose talkose. „Sunku man buvo pjauc dalgiu dobliai ir žyrniai, o gaspadorai dzidesni tai jaunų kur varis? Prie dalgio, kūlimo... Kad cik in sunkesni darbų. Mokykitės, kad jumi nereiktų sunkiai dzyrbc...“ – skatino dukras.

Algirdas buvo dainininkas. Su savo tėveliu labai daug dainuodavo. Abu tėvus senatvėje priglaudė savuose namuose Seinuose. Algirdo mama Marijona (Griškaitė iš Klevų) Pakutkienė mirė sulaukusi 65 metų, sunkiai sirgdama vėžiu, o tėtis Juozas Pakutka (kilęs iš Rakelijos) nugyveno 82 m. Mirė dėl tos pačios ligos, kaip ir dabar jauniausias sūnus Algirdas.

Su Algirdu Pakutka šeimoje augo Antanas, Vitas, Jonas ir Danutė. Vaikystė nelepino gausioje šeimoje turint mažai žemės. Bet Algirdas sugebėjo taupyti. Iki savų vestuvių jis jau nusipirko sklypą, buvo paruošęs namui pamatus ir rūšį. Sklype su nepatvariu pagrindu reikėjo labai daug darbo tvirtinant pamatus. „Kasiau duobes, kol siekė lopeta – iki šlynės. Kiek man cimento nuvėjo in lavų išliejimų, o paskui fundamentai tai juokas...“ – sakė jis. Dar ir tvenkinys

atsirado, nes vandens šalia netrūko, šulinys (jau vėliau su žmona) savom rankom iškastas, kurio vanduo sausros metu papildė paties akmenimis išgrįsto nemažo tvenkinio vandenį.

Be galo mėgo knygas skaityti. „Nebuvo televizorų kap dabar, tai acinešu kašukų obuolių, juos graužu ir prieg lempai skaitau. O skaitiau daug. Perskaitiau galybę knygų“, – pasakojo Algirdas. Puikiai nusimanė apie istoriją ir geografiją, politiką, nors nebai gė specialių mokyklų. Visada rūpėjo lietuviybė. Pritarė ir stengėsi kukliais darbais remti besikuriančią lietuvišką gimnaziją Seinuose (licėjaus patalpose), kur mokėsi vyresnės dukros Rasa ir Zita. Visada laukė ir nedvejodamas skatino kurti savą lietuvišką mokyklą, kalbino leisti čia mokytis ir giminaičius, nepamiršti gimtosios kalbos. Įsikūrus „Žiburiui“ mažiausią Korneliją užrašė į vaikų darželį. Džiaugėsi, kad ji čia mokėsi iki gimnazijos užbaigimo.

Visos dukros mokėsi Punsko licėjuje. Tėvelis domėjosi jų siekais, pasiekimais, skatino tobulintis, keliauti. Juk ir pats jaunystėje labai mėgo susitaupęs lėšų keliauti, lankyti. Pernai 60-ojo gimtadienio proga vyriausioji dukra Rasa pakvietė jį visam mėnesiui į Ispaniją, kur pati dirba. Tėvelis labai džiaugėsi. Išliko džiugios akimirkos nuotraukose ir atmintyje.

Niekada nebuvo abejingas minėjimams, šventėms, stengėsi dalyvauti. Su būsima žmona Genute Tumelyte susitiko jaunystėje istorinėje Dariaus ir Girėno žūties vietoje Pščelnike minint 50-ąsias lietuvių lakūnų žūties metines. Paskui susitikdavo savam krašte ir susidraugavo visam laikui... Saviems patardavo daugiau bendrauti, žvelgė į ateitį be mišrių šeimų, ne sykį primindavo dukroms: „Rinkitės cik lietuvius... Kad žinotut, kiek sykių gavau nuog lenkucų ir beisbolo lazdom, akmenis inmesdavo per draugijos langus, ir buvau suspardzytas ne sykį...“ Nors dirbdamas Kaimo transporto kooperatyve, pieninėje (vairuotoju) ir baldų fabrike (sandėlininku) turėjo nemažai draugų ir lenkų tautybės, ir visada jais, kaip ir lietuviais, pasitikėjo, nebuvo nuviltas niekada nei darbe, nei kasdienoje. Tarnaudamas kariuomenėje Bieščadų kalnuose susibendravo su ukrainiečiais ir ilgai palaikė ryšius. Buvo visiems teisingas, linkintis tik gero, pasitikintis kitais, ypatingai draugiškas. Kai broliui Vokietijoje kartu gyvenęs lenkas pavogė pinigų, pasidalijo puse savo uždarbū. Daug gražių poelgių būta. Matėme savo akimis, kaip tinkamai suteikė pirmąją pagalbą per vienas vestuves nukritusiam senukui ir savo tėveliui senatvėje staigiai susirgus, nualpus.

Algirdas Pakutka (trečias iš kairės) per sąskrydį. Vad. V. Kubilius. Apie 1980 m.

Pakutkų šeima

Jaunystėje Algirdas įsitraukė į LVKD gretas. Dainavo tenoru Seinų chore (vadovaujant Vytautui Kubiliui, Kostui Sidariui), vaidino ne viename spektaklyje (režisuojant Algirdui Nevuliui ir savo žmonai). Buvo puikus, stipraus balso aktorius, daugiausia vaidinantis tėvą. Padėdavo ruošiant dekoracijas, ne sykį nuveždavo ir parveždavo (jei kuriais metais taikydavosi negausi dalyvių grupė, nes jo mašina 7 vietų). Visada norėjo vien gero, tik ne visada buvo tinkamai suprastas ir įvertintas, todėl tekdavo nervintis ir nesutarti, be reikalo rūkyti, kas tik pakenkė sveikatai.

Šiomet vaidino tėvą Grigą su Cile Grizevičiene Vinco Krėvės veikalė „Raganius“. Stengėsi pats gražiai repetuoti ir kitiems patardavo. Tėvo vaidmuo jam visada geriausiai tikdavo. Kaip vaidinime, taip ir gyvenime buvo labai geras, švelnus, rūpestingas šeimai, dukroms, sesei, broliams. Visada gražino aplinką, tvarkė, taisė, keitė, pridėdavo naujų detalių. Šią vasarą išvalė visas tvoras, atnaujino ir padedant artimiesiems naujai nudažė. Kaip paprastai drožė, dailino surastus gražius, originalius medžio gabalus. Jaunystėje taip pat suradęs nuvirtusio medžio gražias, įdomias šakas ar šaknis

darydavo žvakides, gelėms padėklus, nuotraukoms rėmelius. Iš degtukų suklijavo daug namelių (su elektros lemputėm, tvorelėm), jų padovanojo ne vienam, taip pat jaunystės draugėms ir draugams. Daug paruošė medinių gatvių pavadinimų lentučių. Pastaruoju metu suradęs (perkant prakurai malkos) įdomų kelmą išdailino ir įmontavo Rūpintojėlį. Planavo montuoti ant didelio anksčiau įsigyto akmens. Pašventintas ateityje tesaugos nuo nesėkmių ir nelaimių artimuosius ir jo palikimą. Parimęs Jėzus visada teprimins iš šių namų išėjusių darbštų, rūpestingą, pavyzdingą šeimos vyrą, tėtį, kaimyną, draugą...

Ačiū, kad visada buvai greta: ir džiaugsme, ir liūdesy, ir nevilty... Gaila, kad ne laiku reikėjo Tau išeiti amžinai. Gal nėra didesnio skausmo kaip išsiskiriant amžiams... Sunku išsiskirti, dar sunkiau, kai netikėta mirtis išplėšia artimą.

Nebijok, nesisielok, Tavo darbai ir palikimas visada bus gerbiami. Visuomet be galo vertinome Tavo darbus, pastangas, siekius. Stengsimės puoselėti, toliau gražinti tai, ką palikai, ką sukūrei.

Išėjai... Rodos, pusę visko praradome... Tiek daug netekome – Tavo

gerumo, švelnumo, mūsų bendravimo. Netenki artimo žmogaus, tai lyg pusę savęs prarandi... Tik po artimo mirties supranti, kad be reikalo skubėjai, atidėlojai bendravimą, buvimą kartu. Labai gaila, kad likimas neleido senatvės sulaukti greta viens kito. Tuštuma, neapsakomas liūdesys...

Visa šeima negalime atsigauti. Negalime patikėti, jog Tavęs jau niekada nebepamatysime. Labai gaila... Linkėdami vieni kitiems tvirtybės, kartu su Tavo sese, broliais turėsime išverti, vieni kitus palaikydami. Stengsimės nenuvilti ir puoselėti atminimą. Visada būsi šalia...

Buvai ir būsi pavyzdingiausias mūsų Tėtė. Brolių ir sesers vadintas „maliuku“, nes buvai jauniausias. Kas būtų pamanęs, kad Tau, jauniausiajam, pirmiausia teks išeiti ir niekada nebegrįžti... Vis rodos, kad išėjai ir dar pareisi. Sunku apsiprasti su skaudžiu praradimu...

Kaip galėjai numirti? Susirgti galėjai, bet kodėl numirei?.. Sunku patikėti, kad išėjai. Tu visada buvai tikras stipruolis, tvirtas it ažuolas, ramstis didžiausias. Neturėsime kam pasiguosti, su kuo pasitarti ar pasidžiaugti. Ačiū už visa, ką sukūrei, ačiū už Tavo gerumą. Neišeik per toli. Jaučiam, kad esi netoliese. Būk šalia, kaip ir anksčiau, nors nematomas. Būki visuomet angelas sargas visai šeimai, ypač taip labai mylėtoms dukroms. Sustingo žodžiai. Tyluma. Tik rieda skausmo ašara... Rodės, nėra kliūčių, kurių eidami petys petin nebūtume pajėgūs įveikti. Rodės, bendrom jėgom nugalėsime ir klatingą mirtį. Deja, deja...

Tarytum paguodai po laidotuvių dangus apsiniaukė ir prapliupo taip laukiamas lietus. Sausros ištikta žemė ir augmenija pagaliau atsigaiveno. Save guosdamos su dukromis sakėm: „Matyt, ten, aukštybėse, mūsų mylimas vyras ir tėvelis tapo reikalingas ir buvo laukiamas, nes sujudino dangų savo skambiu balsu ir pagaliau gražiai palijo...“

Liūdinti šeima

Lietuvos žiniasklaida

2018 06 22–07 05

Ši kartą nesigilinsime į kokią vieną ar kitą temą, nagrinėtą šalies žiniasklaidoje, o pateiksime keleto įdomesnių straipsnių apžvalgą.

Įdomų straipsnį „Žemė sutrikdė išeivius: „Čia mums ant grabo užsipilt?“ išspausdino dienraštis „Lietuvos rytas“. Žurnalistė Dalia Gudavičiūtė aprašė, kaip užsienio lietuviai reagavo į lyg ir gražų Vytauto Didžiojo universiteto Pasaulio lietuvių universiteto ir Kauno architektų sumanytą projektą „Laisva žemė“. Projekto iniciatoriai išsiuntinėjo dėžes lietuviams su žemės saujomis iš Kauno Vienybės aikštės į 30 valstybių. „Šiuo projektu norime padovanoti ne tik saujelę vienybės žemės, bet ir pasveikinti jus su valstybės atkūrimo šimtmečiu. Ši sumanymą suvokiame daugiau kaip metaforą, per kurią visi mes – gyvenantys čia ir svetur – susiliegame“, – rašė akcijos organizatoriai.

„Nuo nustebimo iki išžeidimo – taip užsienio lietuviai reagavo į netikėtai atkeliavusias dėžes su žemės saujomis“, – rašė autorė. „Nelabai supratome tokios dovanos, – diplomatiškai bandė kalbėti Londono lietuvių folkloro ansamblio „Saduto“ vienas vadovų Kostas Malinauskas. – Vieną vakarą žiūrime – stovi dėžė. Mes į ją nekreipėme dėmesio, jei ne mūsų, mes įpratę neimti. Kitą penktadienį tos bažnyčios kunigas mums sako: ši dėžė jums palikta, pasiimkite. Atidarome tą dėžę – ji pilna dėžučių, atidarome vieną dėžutę – joje maišelis su žemėmis.

„Saduto“ nariai labai dviprasmiškai tai suvokė. Aišku, perskaičius, kas parašyta apie tą žemę, gal ir truputį kitaip būtų buvę. Bet tą dieną nelabai supratome, kam siųsti žemę

vardinamiesiems emigrantams. „Čia mums ant grabo užsipilt?“ – klausinėjo manęs suglumę žmonės.

[...] Aš tą dėžutę su žemėmis parsinešiau namo ir kieme išpyliau – tegu būna. Bet mes kiekvienas, parvažiuavęs į Lietuvą, galime tos žemės pasisemti po žiupsnelį, jei mums jos reikia. Be akcijų. Tai – beprasmis pinigų švaistymas.“

Sigita Šimkuvienė-Rosen, JAV lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkė: „Mano nuomone, dovana – puiki. Juk dauguma žmonių iš mūsų pusės nebegali keliauti į Lietuvą dėl sveikatos ir senatvės“, – rašė laikraštis.

„Prekybos karų poveikis Lietuvos pramonei: ko galime tikėtis?“. Tokiu pavadinimu portale lrytas.lt išspausdintame rašinyje Aleksandras Izgorodinas, Lietuvos pramonininkų konfederacijos patarėjas ekonomikai, apžvelgė, kaip Lietuvą paveiktų įsiliepsnojanti priešprieša tarp JAV ir Europos Sąjungos (ES) dėl įvedamų papildomų muitų. „Finansų rinkose pastebima vis daugiau nerimo požymių ir verslo optimizmas įvairiose pasaulio valstybėse pradeda trauktis. Tai darys poveikį ir Lietuvos ekonomikai, kuri yra smarkiai priklausoma nuo situacijos eksporto rinkose. [...] Lietuvos eksportas turi labai mažą tiesioginę priklausomybę nuo JAV, kuri jau įvedė padidintus muitus Europos ir Kinijos prekėms ir grasina tolesniais muitų padidinimais. Pavyzdžiui, pernai JAV teko tik 3,4 % visų lietuviškos kilmės prekių eksporto apimčių. Tačiau Lietuvos gamintojai vis labiau integruojasi į europines gamybos grandines, todėl nestabili pasaulinė prekyba gali smarkiai pakenkti Lietuvos eksportui į ES rinką.

[...] Lietuvos pramonėje yra nemažai

įmonių, kurios teikia gamybos paslaugas stambesniems ES gamintojams – kurie dažnai turi gamyklas ne tik Europoje, bet ir kituose pasaulio taškuose. Pavojus Lietuvos ekonomikai yra tame, kad šių stambesnių ES gamintojų reakcija į padidintus muitus gali būti gamybos arba tam tikrų gamybos operacijų perkėlimas iš ES į kitus geografinius regionus, kuriems padidinti muitai nėra taikomi.

[...] Išaugęs neapibrėžtumas dėl prekybos taisyklių, nervingumas finansų rinkose, valiutų svyravimai gali gerokai sumažinti ES gamintojų norą plėsti gamybą ir kurti naujas darbo vietas. [...] Padidintas Lietuvos verslo nervingumas, išaugusi prekybos karų rizika dalį Lietuvos gamintojų gali priversti persvarstyti ir atidėti gamybos didinimo planus, atidėti naujas investicijas į plėtrą. Šis aspektas yra itin svarbus Lietuvos pramonei, kuri rekordiškai stipriai apkrauna savo gamybos pajėgumus. Šiuo metu panaudojama beveik 80 % gamybos pajėgumų ir nemaža dalis įmonių svarsto investuoti lėšas į gamybos padidinimą.“

Portalas lzinios.lt išspausdino politologo Alyvdo Medalinsko straipsnį „Reitingai, įtaka ir kritika“. Po paviešinto Dalios Grybauskaitės susirašinėjimo su teisiamu buvusiu Seimo nariu Eligijumi Masiuliu prasidėjo šalies vadovės kritimas iš, atrodė, nepajudinamos pirmosios apklausų vietos.

Straipsnyje autorius analizuoja, kodėl apskritai Lietuvoje prezidentų reitingai dažnai pakyla labai aukštai ir laikosi ten beveik iki kadencijos pabaigos.

„Demokratinėse Europos šalyse po rinkimų aukščiausiųjų politikų reitingai paprastai krinta žemyn.

Lietuvoje viskas kitaip. Praėjus kuriam laikui po rinkimų dažno prezidento reitingai dar labiau pakyla. Paskui jau nebegirdėti ir kritikos jam žiniasklaidoje. Prezidentas pakyla aukščiau kitų politikų ir valstybės institucijų, nors Konstitucijoje yra įtvirtintas valdžios institucijų balansas. Prezidentas negali būti nei aukščiau parlamento, nei teismo.

Tačiau lietuviškojo teisingumo sistema ryžtasi tik pasirinktinai užkirsti kelią galimam Konstitucijos pažeidimui. Situacija, kai tai, kas yra galima Jupiteriui, negalima jaučiui, daro didelę žalą valstybei.

Jeigu prezidentai bei jų aplinkos žmonės aiškiai suvoktų savo veiklos konstitucines ribas, ateityje pažeidimų galėtų būti mažiau. Mūsų aukščiausioji valdžia neretai gyvena pagal principą, kuris yra vis stipriau diegiamas bendrai šalyje, kai ne taip svarbu nepažeisti įstatymų, o svarbu užsitikrinti, kad tie pažeidimai nebūtų pastebėti. Ką tokiu atveju daro Lietuvos prezidentai? Jie siekia paimti į savo rankas teisėsąugą.

[...] Du prezidentai užsimojo paimti į rankas visą teisėsąugos kontrolę. Rolandas Paksas mėgino tai padaryti, bet nespėjo. D. Grybauskaitė, įvertinusi R. Pakso klaidas, šį tikslą pasiekė. Taip užsitikrino ir kritikos nebuvimą.

[...] Dabar kyla klausimas, ar norime, kad tokia situacija tęstųsi? Jeigu ne, tai Seimas tikrai galėtų sudaryti laikinąją komisiją išsiaiškinti, kaip aukščiausioji valdžia daro įtaką ne tik verslui, įskaitant žiniasklaidą, bet ir teisėsąugai.

Kitaip ši praktika gali toliau graužti mūsų šalį iš vidaus. [...] Nejaugi vis dar tikime, kad caras yra geras, tik valdininkai blogi?“ – rašė autorius.

2018 m. birželio 12 d., sulaukusi 68 metų,
į amžinybę iškeliavo

A. A. ALDONA STANKEVIČIENĖ
iš Burbiškių.

*Amžiams užsimerkė Tavo akys,
Lūpos neprabils jau niekada.
Liko tuštuma, liepsnelės žvakių
Ir prisiminimas – lyg negyjanti žaizda.*

Kapų tylą ir juoda žemelė amžinam poilsiui priglaudė mylimą žmoną, mamą, močiutę. Nuoširdžius padėkos žodžius tariame Seinų chorui už rožančių ir giesmes, kaimynams, giminėms, pažįstamiems už užuojautos žodžius, gėles, aukas ir maldas. Dėkojame visiems, kurie palydėjo velionę į amžinojo poilsio vietą.

Vyras ir vaikai su šeimomis

2018 m. birželio 19 d. į amžinybę iškeliavo

A. A. ALGIRDAS PAKUTKA
iš Seinų.

Mirus mūsų broliui, vyrui, tėveliui dėkojame kunigams Petriui Gucevičiui ir Mariui Talučiui už gedulingas mišias, Žagarių giesmininkams už giesmes, bendradarbiams, klasės draugams, giminėms, kaimynams ačiū už gražų pagerbimą, gausų dalyvavimą šermenyse ir laidotuvėse, užuojautos žodžius ir aukas.

Sesuo, broliai, žmona, dukros, žentas

2018 m. birželio 29 d. į amžinybę iškeliavo

A. A. ALOYZAS PAKUCKAS
iš Taurusiškių.

Nuoširdžius padėkos žodžius tariame giesmininkams, kaimynams, giminėms, pažįstamiems už užuojautos žodžius, maldas, gėles, aukas. Dėkojame visiems, kurie palydėjo velionį į amžinojo poilsio vietą.

**Tėvai, broliai Vitas ir Tomas su šeimomis,
dėdė Česlovas ir tetos Onutė ir Janina su šeimomis**

PAGEIDAUJANTIEMS

pristačius žvėrienos pagal užsakymą gaminiu iš jos (daugiausia iš šernienos) dešras ir konservus.

Teirautis tel. 517404023.

PARDUODU

namą Punske.

Teirautis tel. +48-692-135-215.